

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Umsögn Alþjóða dýraverndunarsjóðsins um frumvarp til laga um hvali

Alþjóða dýraverndunarsjóðurinn (hér eftir IFAW) fagnar því að fram sé komið frumvarp um hvali sem komi í stað laga um hvalveiðar frá 1949. Margt hefur breyst á þeim 60 árum sem liðin eru og hafa alþjóðleg viðmið og skuldbindingar sem og viðhorf breyst umtalsvert. Ný atvinnugrein í ferðaþjónustu, hvalaskoðun, hefur skotið rótum á Íslandi sem og annars staðar sem er að mati IFAW nútímaleg leið til sjálfbærrar nýtingar hvalastofna. Við teljum að ný lög um hvali eigi að taka tillit til hins nýja veruleika í stað þess að einblína á hvalveiðar.

IFAW samtökin njóta alþjóðlegrar viðurkenningar sem málsvarar dýra og þannig nálgumst við þetta viðfangsefni. Við teljum að það þjóni augljóslega betur hagsmunum hvala að þeir séu skoðaðir en skotnir. Hvalaskoðun hefur farið vaxandi á Íslandi á undanförunum árum og gefið af sér síauknar gjaldeyristekjur. Regluverk um hvalaskoðun er ófullkomið og engin lög sem ná sérstaklega til starfseminnar og leggjum við því eindregið til að þetta tækifæri verði nýtt til að bæta úr því. Við endurbætur á frumvarpinu verði haft náið samráð við umhverfisráðuneyti, ráðuneyti ferðamála og utanríkisráðuneyti auk hagsmunaaðila í greininni.

Í 65. grein Hafréttarsamnings Sameinuðu þjóðanna segir að ríki skuli starfa saman með verndun sjávarspendýra í huga og skulu hvað hvali snertir, einkum starfa á vettvangi viðeigandi alþjóðastofnana að verndun og stjórnun þeirra og rannsóknum á þeim. Framkvæmd Hafréttarsamningsins er á ábyrgð utanríkisráðuneytisins. CITES samningurinn um bann við verslun með dýr í útrýmingarhættu er á ábyrgð umhverfisráðuneytis og er langreyður þar á alþjóðlegum válista.

Málefni sjávarspendýra við Ísland, sér í lagi hvala, varða margvíslega hagsmuni aðra en aðeins sjávarútvegs. Því er nauðsynlegt að mat á verndun og nýtingu hvalastofna við Ísland sé háð faglegu mati út frá bestu fánlegri þekkingu á vísindum, efnhag, alþjóðasamstarfi, dýra- og umhverfisvernd. Ný lög þyrftu að kveða á um að náið samráð verði haft á milli ráðuneyta sjávarútvegs og landbúnaðar, umhverfis, ferðamála og utanríkismála við ákvarðanir um nýtingu og verndun hvala.

Í greinargerð með frumvarpinu segir m.a. að auk þess sem frumvarpið veiti víðtæka möguleika við stjórn hvalveiða og eftirlit með þeim til að tryggja mannúðlega aflífun þá séu ákvæði í frumvarpinu sem tryggja eigi að fullkomnum veiðitækjum sé beitt og að aðilar sem veiðarnar stundi hafi þjálfun í meðferð veiðitækja. IFAW bendir á að engar þekktar leiðir eru til að drepa stór neðansjávarspendýr á mannúðlegan hátt. Orðalag í frumvarpinu sjálfu er mjög almennt og hvergi minnst þar á mannúðlegar veiðar. Miklu máli skiptir hvaða merking er lögð í þessi orð þannig að til sé lagaleg skilgreining á því hvað flokkist undir sjálfbæra og mannúðlega nýtingu á hvöllum.

Athugasemdir við einstakar greina frumvarpsins

1. grein

IFAW telur að fyrsta setning, fyrstu greinar frumvarpsins sé ekki í anda 65. greinar hafréttarsamnings Sameinuðu þjóðanna og nútímalegs skilnings flestra ríkja heims varðandi flökkustofna sjávarspendýra. Hvalastofnar á Íslandsmiðum geti ekki talist til sameignar íslensku þjóðarinnar frekar en að sömu hvalir séu eign Breta, Frakka, Portúgala, eða Bandaríkjamanna á öðrum tíma ársins þegar þeir synda um lögsögu þeirra ríkja. Lagt er til að þessi setning verði felld út en þess í stað komi:

Hvalastofnar á Íslandsmiðum eru á sameiginlega ábyrgð íslensku þjóðarinnar í samræmi við hafréttarsáttmála Sameinuðu Þjóðanna þegar þeir synda um íslenska lögsögu.

2. grein

IFAW leggur til að lög þessi gildi um sjálfbæra nýtingu og verndun hvalastofna við Ísland og þ. m.t. hvalaskoðun. IFAW mótmælir því að opnað sé fyrir möguleika á úthafsveiðar á hval með því að lögin geti átt við um hvalveiðar íslenskra skipa utan íslenskrar fiskveiðilögsögu.

3. grein

IFAW gerir athugasemd við að sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið fari eitt með yfirstjórn á nýtingu hvala og verndun samkvæmt þessum lögum en við leggjum áherslu á að ákvarðanir um nýtingu og verndun hvalastofna séu teknar að höfðu nánu samráði við ráðuneyti ferðamála og umhverfismála auk utanríkisráðuneytis. Í ljósi margþættra hagsmuna teljum við rétt að ákvarðanir um nýtingu og verndun hvala séu teknar sameiginlega af ofangreindum ráðuneytum eða af ríkisstjórn Íslands en ekki einum ráðherra. Í því skyni verði mögulega lögum og reglugerð um stjórnarráð Íslands breytt.

4. grein

IFAW gerir alvarlegar athugasemdir við að leyfi til veiða á smáhvölum eins og hnísum, höfrungum, marsvínum og hnýðingum sé ekki háð sömu skilyrðum og hvalveiðar að öðru leyti. Samkvæmt frumvarpinu þarf ekkert leyfi til veiða á þessum dýrum ef veiðarnar eru ekki í atvinnuskyni. IFAW bendir á að smáhveli njóta alþjóðlegrar verndar og eru vinsæl til náttúraskoðunar hjá ferðamönnum í hvalaskoðun. Þessari grein frumvarpsins hlýtur að verða breytt í meðförum Alþingis.

6. grein

Varðandi efnislegar athugasemdir við 6. grein frumvarpsins skal vísað til athugasemda við 3. og 4. grein.

7. grein

Varðandi efnislegar athugasemdir við 7. grein frumvarpsins skal vísað til athugasemda við 3. og 4. grein.

8. grein

Varðandi efnislegar athugasemdir við 8. grein frumvarpsins skal vísað til athugasemda við 3. og 4. grein.

9. grein

Óheimilt hefur verið að veiða hvalkálfa í fylgd móður og hvalkúa sem kálfar fylgja í lögum frá 1949 og er það staðfest með þessari grein frumvarpsins. Ekki verður séð að nokkurt eftirlit hafi verið haft með þessu ákvæð laganna fram til þessa og því nauðsynlegt að skýra í nýjum lögum eða í greinargerð með frumvarpinu með hvaða hætti ætlunin er að framfylgja þessu.

10. grein

IFAW mótmælir eindregið þessari grein frumvarpsins sem veitir sjávarútvegsráðuneyti einhliða heimild til útgáfu leyfa til hvalveiða í *vísindalegu augnamiði* og leyfið háð óskilgreindum skilyrðum sem ráðuneytið ákveður og þarf þá ekki að fylgja fyrirmælum laga þessa, eins og hér segir. Hér er verið að veita ráðherra algjört geðþóttavald fyrir utan ramma laganna hvað varðar svokallaðar vísindaveiðar. Þess í stað leggjum við til að samin verði ný grein sem lýsi metnaði stjórnvalda til rannsókna á lifandi hvöllum í sátt og í góðu samstarfi við alþjóðasamfélagið.

11. grein

IFAW tekur ekki afstöðu til þess hve hátt mögulegt hvalveiðigjald eigi að verða enda erum við andvíg hvalveiðum en við viljum vekja athygli á því að eigi raunverulegt eftirlit að vera með slíkum veiðum verður það ekki gert nema með að lágmarki einum opinberum eftirlitsmanni um borð í hverjum hvalveiðibáti og því mundi tilgreint gjald hrökkva skammt til að mæta kostnaði miðað við núverandi veiðar.

f.h. Alþjóða dýraverndunarsjóðsins
Sigursteinn R. Músson

Bygðastofnun

Próunarsvið

Alþingi
Erindi nr. P 137/506
komudagur 3.7.2009

Dagsetning
02.07.2009

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis
Alþingishúsinu við Austurvöll
150 Reykjavík

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn Bygðastofnunar um frumvarp til laga um hvali, mál 112.

Hlutverk Bygðastofnunar er að vinna að eflingu byggðar og atvinnulífs á landsbyggðinni og miðast eftirfarandi umsögn við áhrif tillagnanna á þá þætti. Ekki hefur verið fjallað um umsögnina í stjórn stofnunarinnar.

Bygðastofnun telur að stuðla beri að hagkvæmri og sjálfbærri nýtingu auðlinda hafsins. Hvalaskoðun er á nokkrum stöðum mikilvægur þáttur í ferðaþjónustu og nauðsynlegt að hagsmunir hvalaskoðunar séu ekki fyrir borð bornir. Stofnunin gerir ekki athugasemdir við frumvarpið, en telur að í ljósi reynslu í verðlagsþróun eigi ekki að binda í lög gjöld í ákveðinni krónutölu, sbr. 11. gr., nema að jafnframt sé skilgreint með hvaða hætti þau taki breytingum.

Virðingarfyllt

Guðmundur Guðmundsson
Sérfræðingur á þróunarsviði Bygðastofnunar

Alþingi
Erindi nr. P 137/521
komudagur 5.7.2009

Start Page Mail Calendar Documents Sites

dyravernd@dyravernd.is | Settings |

dyravernd.is

Show search options
Create a filter

Dyravernd.is Mail runs faster in Google Chrome. I want it, tell me more! Dismiss

Compose Mail

Garðyrkja Garðsláttur - www.Gardlist.is - Garður þinn er okkar fag. Einnig garðaúðun, gluggabvottur off

« Back to Sent Mail Archive Report spam Delete Move to Inbox Labels More actions

Inbox (1)

Sent Mail

Drafts (2)

Follow up

Misc

Priority

5 more v

Contacts

Dyravernd .is

Search, add, or invite

Umsögn um frumvarp til laga um hvali

Dyravernd .is to nefndasvid

show details 10:15 PM (1 minute ago)

Reply

New with

Print all

Til Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefndar Alþingis

Mál: Frumvarp til laga um hvali (lagt fyrir Alþingi á 137. löggjafarþingi 2009)

Dyraverndarsamband Íslands þakkar bréf dags. 26. júní 2009 með hjálgöðu frumvarpi til laga um hvali þar sem okkur er boðið að senda nefndinni umsögn.

Þótt Dyraverndarsamband Ísland telji hvalaskoðun mun æskilegri nýtingu hvala en veiðir, og harmar að hvalveiðir í atvinnuskyni séu aftur hafnar (sjá www.dyravernd.is), viljum við nota tækifærið og biðja nefndina að huga sérstaklega að þeim ákveðnum sem verða aflifun hvala í 8. grein. Þetta er oftast það atriði sem mest er gagnrýnt og þá venjulega í samanburði við aflifun annarra spendýra sem tekur mun skemmtíma.

Við teljum að nánni lýsing á viðurkenndum veiði/aflifunarskilyrðum þurfi að koma til þannig að a.m.k. tvennt verði tryggt:

- 1) Að Öruggastrí, tæknilegri aðferð sé beitt við allar söstæður.
- 2) Að aflifunin taki sem stytta tíma og valdi sem minnstum sársauka.

Sé talið að ekki sé gerlegt að lengja þann knappa texta sem er í 8. gr. gr. lagt til að lögin kveði á um setningu reglugerðar sem taki einkum til 3., 4. og 5. liðar greinarinnar, þ.e.s.s. reglugerð um aflifun hvala, hvort sem er í atvinnu- eða vísindaskyni. Þar sem áformið er að setja reglugerð um útbúnað og aðferðir við veiðir, skv. 7. gr. gæti það nægt en við biðjum nefndina engu að síður að huga að framangreindri athugasemd. Væntanleg reglugerð þyrfti að taka gildi sem fyrst eftir samþykkt laganna.

Af 5. lið, 8. gr. má ráða að Fiskistofa ákvarði hvað teljist viðurkennt námskelið en þetta þyrfti að vera skýrara, annað hvort í lagatextanum eða í reglugerð.

Virðingarfyllt,

F. H. Dyraverndarsambands Íslands

Rafn R. Dýrmondson
Rafn R. Dýrmondson

Smb 05/07/09

Reply Forward

« Back to Sent Mail Archive Report spam Delete Move to Inbox Labels More actions

Add a personalized signature to all your outgoing messages. [Learn more](#)

You are currently using 95 MB (1%) of your 7338 MB.

Last account activity: 52 minutes ago on this computer. [Details](#)

Dyravernd.is Mail view: standard | [turn off chat](#) | [basic HTML](#). [Learn more](#)

©2009 Google - [Terms of Service](#) - [Privacy Policy](#) - [Program Policies](#) - [Google Home](#)

Powered by Google

FFSÍ

FARMANNA- OG FISKIMANNASAMBAND ÍSLANDS

Grensásvegi 13 - 108 Reykjavík - Sími 520 1281 - Fax 520 1289

Alþingi

Erindi nr. P/37/528

komudagur 7.7.2009

Félag skipstjórnarmanna

Grensásvegi 13 • 108 Reykjavík • Sími 520 1280 • Bréfasími 520 1289 • Netfang: skipstjorn@skipstjorn.is
Vefsíða: www.skipstjorn.is • Skipagötu 14 • 600 Akureyri • Sími 520 1290 • Bréfasími 462 5251

Nefndasvið Alþingis

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd

Austurstræti 8-10

150 Reykjavík.

Efni: Frumvarp til laga um Hvali.

Samtök skipstjórnarmanna (Farmanna- og fiskimannasamband Íslands og Félag skipstjórnarmanna) telja frumvarpið óþarft með tilliti til gildandi laga og reglugerða um hvalveiðar.

Sérstaklega munu þau ákvæði er varða árlega útgáfu veiðileyfa setja atvinnugreinina í uppnám.

Eðli máls samkvæmt er það allmikið mál að gera út veiðiskip til veiða á stórhvelum og jafnframt vera með rekstrahæfa móttöku og vinnslustöð.

Hætt er við að ekki verði mikill áhugi á starfrækslu veiðiskipa og vinnslustöðvar ef vafi leikur á frá einu ári til annars hvort viðkomandi sem hefur slíkan rekstur með höndum fær úthlutað leyfi til hvalveiða á næsta ári eða ekki.

Þessu til viðbótar gerði fyrirkomulagið sem gert er ráð fyrir í frumvarpinu starfsöryggi þeirra sem í greininni starfa nánast að engu.

Samkvæmt upplýsingum sem samtökin hafa aflað sér þarf að panta suma rekstrarvöru sem nauðsynleg er við veiðarnar með mjög löngum tímafyrirvara sem setti rekstraraðila sem enga vissu hefði fyrir áframhaldandi rekstri í mikinn vanda.

Reykjavík 6. Júlí 2009.

Virðingarfyllt

F.h. Farmanna- og fiskimannasambands Íslands og

Félags skipstjórnarmanna.

Árni Bjarnason

Guðjón Ármann Einarsson

Alþingi
Erindi nr. **P** 127/575
komudagur 8.7.2009

Alþingi

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd

Gautur Sturluson, nefndarritari

Aðalstræti 8 – 10

150 Reykjavík

Reykjavík, 8.júlí 2009

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um hvali

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn Félags hrefnuveiðimanna um frumvarp til laga um hvali.

Félag hrefnuveiðimanna(hér eftir FH) hefur tekið saman umsögn vegna fyrrgreinds frumvarps til laga og gerir athugasemdir við eftirfarandi:

1. Í frumvarpinu er ráðherra veitt mjög víðtækt vald til breytinga með reglugerðum. Þannig segir í 5.gr. frumvarpsins að ráðherra sé í einvald sett að breyta ákvæðum sem hann telur nauðsynlegt að breyta vegna alþjóðasamninga. FH telur að slíkt vald sé í einhverjum tilfellum réttlætanlegt en að það sé háð mati ráðherra í öllum tilvikum er óviðunandi og telur FH að slíkt verði að fara fyrir Alþingi.
2. Í 6.gr. frumvarpsins er ráðherra veitt einhliða vald til þess að stöðva veiðar, séu þær að hafa neikvæð áhrif á heildarhagsmuni þjóðarinnar. FH telur afar óskynsamlegt að binda slíka ákvörðun við mat ráðherra. Slíkt mat er háð afar mörgum og mismunandi þáttum, bæði huglægum og óhuglægum. Valdheimild sem þessi ætti ekki að koma til nema vegna mjög áþreifanlegra ástæðna. Slík ákvörðun yrði þess valdandi að stöðva viðamikinn atvinnurekstur og gæti jafnvel skapað ríkinu skaðabótaskyldur. Af þeim sökum telur FH að slíkt vald sé einungis unnt að Alþingi hafi með lagasetningu.
3. Ráðherra getur með reglugerð sett hvalveiðum nánari fyrirmæli sbr. 7.gr. frumvarpsins. Bann eða takmörkun á veiðum á ákveðnum svæðum verður að vera innan skynsamlegra marka. FH telur að bann á þeim svæðum sem hvalaskoðun fer fram geti farið út fyrir meðalhóf og því sé skynsamlegra að setja þeim fyrirtækjum sem stunda hvalaskoðun og þeim fyrirtækjum sem stunda hvalveiðar ákveðnar umgegnisreglur. FH hefur á undangengum árum verið við veiðar á hrefnu og virt að öllu leiti aðra atvinnustarfsemi sem fer fram á sömu slóðum. Þær lokanir sem settar voru á ákveðin svæði vegna veiði á árinu 2009 hafa reynst gríðarlega kosnaðarsamar og lent að öllu leiti á öðrum aðilanum, þ.e. veiðimönnum. Verði bann sett á öll þau svæði sem fram á að fara hvalaskoðun getur það eitt og sér gert út af við hrefnuveiðar. FH telur því nauðsynlegt að ráðherra gæti meðalhófs í slíkum aðgerðum og reyni til fulls að ná árangri með öðrum leiðum.
4. Í 8.gr. frumvarpsins er tiltekið að leyfi til hvalveiða skuli gefin út til eins árs í senn. FH telur að leyfi til eins árs geti með engu verið greininni til góðs. Sé ætlun

löggjafavaldsins að byggja upp atvinnugrein til frambúðar er alveg ljóst að þeir aðilar sem leyfi hafa til veiða munu þurfa meiri vissu fyrir sínum rekstri. FH telur eðlilegast að leyfi til veiða verði gefin út ótímabundið á þá aðila sem uppfylla skilyrði til veiðanna. Eftirlit með þeim aðilum verður að tryggja og binda með veiðiskyldu.

5. FH gerir athugasemd við 11. gr. frumvarpsins er varðar veiðigjald.
6. FH gerir alvarlegar athugasemdir er varða niðurfellingu leyfa sem þegar hafa verið gefin út eins og lagt er til í 17.gr. frumvarpsins.

Félag hrefnuveiðimanna óskar eftir því að fá að koma á fund nefndarinnar.

f.h. Félags hrefnuveiðimanna
Gunnar Bergmann Jónsson

Nefndasvið Alþingis,
Samgöngunefnd,
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík.

Reykjavík 01. júlí 2009

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um hvali, 112. mál, heildarlög.

VM gerir ekki efnislegar athugasemdir við ný heildarlög um hvali.

Veiðarnar verði stundaðar eftir tillögum Hafrannsóknarstofnunnar á grundvelli sjálfbærrar nýtingar um hvaða tegundir hvala skuli leyft að veiða og hve marga hvali af hverri tegund.

Heimild ráðherra til að stöðva veiðar í 6. gr. telji hann það hafa neikvæð áhrif á heildarhagsmuni þjóðarinnar, telur VM að væri þörf á að skilgreina betur.

Það er skoðun VM að gæta þurfi jafnvægis í lífríki sjávar og því sé full þörf á að stunda hvalveiðar til að jafnvægið raskist ekki með of stórum hvalastofnum við landi.

Virðingafyllst,
f.h. VM – Félags vélstjóra og málmtæknumanna

Guðmundur Þ. Ragnarsson formaður VM.

HAFRANNSÓKNASTOFNUNIN

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 137/534
komudagur 6.7.2009

Reykjavík, 06.07.2009
Tilv. 21.9.1/HVA
JS

Umsögn um frumvarp til laga um hvali, 112. mál, heildarlög, 137. löggjafarþing, 2009

Vísað er í erindi sjávarútvegs- og landbúnaðarnefndar Alþingis dags. 26. júní 2009 varðandi ofangreint málefni. Hafrannsóknastofnunin hefur eftirfarandi athugasemdir fram að færa við fyrirbyggjandi frumvarp:

1. Í 6. gr. er gert ráð fyrir að Hafrannsóknastofnunin geri tillögur til ráðherra í upphafi hvers árs "um hvaða tegundir hvala skuli leyft að veiða og hve marga hvali af hverri tegund". Stofnunin hefur um langt árabil veitt ráðgjöf um veiðipól hinna svokölluðu nytjahvala - langreyðar, sandreyðar og hrefnu. Engin veiðiráðgjöf hefur verið veitt um aðra hvalastofna við landið, hvorki þá sem njóta alfriðunar eða aðra, þó komið geti til greina að hefja veiðar á fleiri tegundum á komandi árum. Þar sem hvalveiðum verður ekki fram haldið án vilja stjórnvalda á hverjum tíma, er þó e.t.v. eðlilegast að stjórnvöld hafi frumkvæði að því hvort Hafrannsóknastofnunin veiti ráðgjöf um aðra hvalastofna en þá nytjastofna sem nefndir voru hér að ofan.

2. Í 6. gr. er gert ráð fyrir tillögum Hafrannsóknastofnunarinnar í upphafi hvers árs. Þar sem hvalir eru langlífir skepnur, má ætlað að ráðgjöf breytist að öllu jöfnu ekki mikið frá ári til árs. Vera kann að betur hentaði hinu nýja fyrirkomulagi, þar sem m.a. er gert ráð fyrir að hægt verði að koma á framfæri athugasemdum, að Hafrannsóknastofnunin legði fram sína ráðgjöf fyrr, annað hvort að vori þegar ráðgjöf um flesta nytjastofna fyrir komandi fiskveiðiár er kynnt, eða um haustið. Þannig gæfist rýmri tími til undirbúnings vertíðar.

3. Vakin skal athygli á að í Fylgiskjali með frumvarpi er ekki gert ráð fyrir kostnaði sem falli til vegna aðkomu Hafrannsóknastofnunarinnar í tengslum við hvalveiðar, en tiltekið að verulegur kostnaður fylgi vegna eftirlits Fiskistofu eða 10-11 m.kr./ári. Samkvæmt áætlun vegna þeirra veiða sem ákveðið var efna til á árinu 2009, er gert ráð fyrir að sýnatökukostnaður vegna hrefnuveiða geti numið um 6,4 m.kr., vegna veiða í Hvalfirði 10 m.kr. og vegna DNA gagnabanka 7,6 m.kr. Auk þess má reikna með a.m.k. árslaunum starfsmanns á rannsóknastofnu við úrvinnslu sýna og samnatekt á niðurstöðum. Eðlilegt er að það veiðigjald sem leyfishöfum er gert að greiða mæti a.m.k. hluta þess kostnaðar sem óhjákvæmilegur er vegna þessara rannsókna og vöktunar á hvalastofnum. Huga þarf jafnframt að því hvort í hagræðingarskyni megi samtvinna eftirlit og sýnatöku.

F.h. Hafrannsóknastofnunarinnar

Jóhann Sigurjónsson

Heimilisfang:
Skúlagötu 4
Pósthólf 1390
121 Reykjavík

Sími:
575-2000
Póstfax:
575-2001

Heimasíða:
www.hafro.is

Tölvupóstfang:
hafro@hafro.is

Alþingi
Erindi nr. P 137/520
komudagur 6.7.2009

Umsögn um frumvarp til laga um hvali, 112. mál, heildarlög

Umsagnaraðilar:

Hvalasafnið á Húsavík

og

Rannsóknarsetur Háskóla Íslands á Húsavík

Húsavík 3. júlí 2009

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögnum Hvalasafnsins á Húsavík og Rannsóknarseturs Háskóla Íslands á Húsavík um 112. þingmál, frumvarp til laga um hvali. Framangreindar stofnanir kjósa að senda inn sameiginlega umsögn.

Um frumvarpið almennt:

Hvalasafnið á Húsavík og Rannsóknarsetur Háskóla Íslands á Húsavík fagna þeim áfanga sem stigin er í átt til verndunar hvala með framangreindu frumvarpi.

Að mati umsagnaraðila er nauðsynlegt að þeim sem veiða hvali verði gert skylt að tilkynna Fiskistofu um tegund, nákvæma staðsetningu og nákvæma tímasetningu (dag og tíma) þegar dýr er veitt. Ákvæði þetta myndi auðvelda að framfylgja takmörkunum sem settar kunna að verða samkvæmt 7. grein lagafrumvarpsins. Framangreindar upplýsingar eru einnig gagnlegar þeim sem stunda rannsóknir á hvölum og munu auka þekkingu á hvölum í íslenskri fiskveiðilögsögu.

Erna Sveinbjörnsdóttir
Framkvæmdastjóri
F.h. Hvalasafnsins á Húsavík

Marianne Helene Rasmussen
Forstöðumaður
F.h. Rannsóknarseturs Háskóla Íslands á Húsavík

Reykjavík 9. júlí 2009

Landbúnaðar- og sjávarútvegsnefnd Alþingis
Alþingi við Austurvöll
150 Reykavík.

Hvalaskoðunarsamtök Íslands leggjað eindregið gegn samþykkt frumvarps sjávarútvegsráðherra um hvali og hvetur Landbúnaðar- og sjávarútvegsnefnd Alþingis til að vísa því aftur til landbúnaðar- og sjávarútvegsráðherra til endurskoðunar. Við endurskoðun frumvarpsins er afar brýnt að haft verði náð samráð við hagsmunaaðila í ferðaþjónustu, einkum hvalaskoðun.

Innan stjórnsýslunnar ætti nýting og verndun hvala er að miklu leyti að vera á hendi ráðherra umhverfis- og ferðamála. Hvalaskoðunarsamtök Íslands skora á Alþingi að endurskoðun laga um hvalveiðar taki mið af hagsmunum Íslands af sjálfbærri þróun og eflingu ímyndar landsins sem gríðastað fyrir ferðamenn sem vilja njóta villtrar náttúru. Lifandi hvalir eru ein helsta auðlind landsins og gríðarlega mikilvæg fyrir ferðaþjónustunnar.

Einnig vija samtökin benda á að nú sendur yfir hávertíð hjá Hvalaskoðunarfyrirtækjunum þar sem verið er að sigla með yfir 1000 manns á dag í hvalaskoðun á landinu og lítil tími til að sinna öðru. Frumvarp til laga um hvali eru eins og gefur að skilja mjög mikilvægt frumvarp fyrir fyrirtækin í þessari atvinnugrein og þurfa þau betri tíma til að fjalla um þau.

F.h. Hvalaskoðunarsamtaka Íslands,

Virðingarfyllt,

Rannveig Grétarsdóttir - Hvalaskoðunar Reykjavík ehf / Elding

Hörður Sigurbjörnsson - Norðursiglingar ehf

Mörkin lögmannsstofa hf.

Alþingi

Grind nr. **P/137/576**

fundagur 8. 7. 2009

Nefndasvið Alþingis

b.t. sjávarútvegs- og landbúnaðarnefndar

Austurstræti 8-10

150 Reykjavík

Gestur Jónsson htl.

Ragnar Halldór Hall htl.

Gunnar Jónsson htl.

Hörður Felix Handarson htl.

Einar Þór Sværnisson htl.

Gísli Guðni Hall htl.

Geir Gestsson htl.

Fulltrúar:

Tryggvi Þórhallsson hdl.

Ívar Bragason hdl.

Hilmar Gunnarsson lögf.

Ólafur Freyr Frimannsson hdl.

Jóhannes Eiríksson hdl.

Reykjavík, 8. júlí 2009

Efni: Umsögn Hvals hf. um frumvarp til laga um hvali, 112. mál, heildarlög.

Til Markarinnar lögmannsstofu hefur leitað félagið Hvalur hf. og falið lögðmönnum stofunnar að annast umsögn félagsins um frumvarp til laga um hvali (112. mál). Með bréfi ritara sjávarútvegs- og landbúnaðarnefndar Alþingis til Hvals hf., dags. 26. júní sl., var Hvali veittur frestur til 6. júlí sl. til að senda umsögn sína um frumvarpið. Þess var farið á leit við ritara nefndarinnar að fresturinn yrði framlengdur til 10. júlí nk. Ekki reyndist unnt að fá frestinn formlega framlengdan. Af hálfu ritara nefndarinnar var hins vegar upplýst að tillit yrði tekið til allra umsagna er bærust nefndinni á meðan málið væri til meðferðar hjá henni, sbr. tölvupóst ritarans dags. 1. júlí sl. Æskilegt væri hins vegar að umsagnir bærust eigi síðar en föstudaginn 10. júlí 2009.

Hér með tilkynnist að umsögn Hvals mun berast nefndinni von bráðar og innan síðastgreinds tímamarks. Með vísan til framangreinds og í ljósi þess að Hvalur hefur um áratugaskeið verið eini aðilinn, sem lagt hefur stund á veiðar stórhvala hér við land, væntir félagið þess að fullt tillit verði tekið til umsagnar þess við meðferð málsins hjá Alþingi og nefndinni.

Virðingarfyllst,

f.h. Hvals hf.,

Ólafur Freyr Frimannsson

Ólafur Freyr Frimannsson, hdl.

Mörkin lögmannsstofa hf. **Alþingi**

Erindi nr. P 137/603
komudagur 10. 7. 2009

Nefndasvið Alþingis
b.t. sjávarútvegs- og landbúnaðarnefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Gestur Jónsson hrl.	Fulltrúar:
Ragnar Halldór Hall hrl.	Tryggvi Þórhallsson hdl.
Gunnar Jónsson hrl.	Ívar Bragason hdl.
Hörður Felix Hardarson hrl.	Hilmar Gunnarsson lögfr.
Einar Þór Sverrisson hrl.	Ólafur Freyr Frímannsson hdl.
Gísli Guðni Hall hrl.	Jóhannes Eiríksson hdl.
Geir Gestsson hdl.	

Reykjavík, 10. júlí 2009

Efni: Umsögn Hvals hf. um frumvarp til laga um hvali, 112. mál, heildarlög.

Til Markarinnar lögmannsstofu hefur leitað félagið Hvalur hf. og falið undirrituðum lögmonnum að annast umsögn félagsins um frumvarp til laga um hvali (112. mál), sbr. bréf ritara sjávarútvegs- og landbúnaðarnefndar Alþingis til Hvals hf., dags. 26. júní sl.

Í fyrstu skal þess getið að fyrirsvarsmenn Hvals lýsa yfir ánægju sinni með þann vilja Alþingis að hvalveiðar verði stundaðar hér við land og áframhald verði á veiðum, enda hefur aðilum sem leggja stund á hvalveiðar verið haldið með óréttmætum hætti frá því að stunda atvinnu sína um margra ára skeið. Hvalveiðar skapa þjóðarbúinu verulegar útflutningstekjur á ári hverju. Þá skapa veiðarnar og vinnsla afurðanna atvinnu fyrir fjölda manns. Hvalveiðar hafa ennfremur í för með sér að unnt er að auka veiðar á öðrum nytjastofnum og þar með auka verðmætasköpun og atvinnu af öðrum veiðum hér við land.

Ekki verður hins vegar hjá því komist að gera alvarlegar athugasemdir við undirbúning frumvarpsins og efnisatriði þess. Ekkert samráð var haft við hagsmunaaðila við samningu þess. Alþingi er enn fremur ætlaður mjög skammur tími til afgreiðslu frumvarpsins. Með frumvarpinu eru lagt til að gerðar verði umfangsmiklar breytingar á gildandi lögum, auk þess sem öll leyfi til hvalveiða, sem gefin hafa verið út á grundvelli laga nr. 26/1949 um hvalveiðar, falli úr gildi. Óhætt er að fullyrða að slíkar ráðstafanir eigi að óbreyttu eftir að hafa í för með sér miklar lögfylgjur, líkt og vikið verður að hér að neðan.

Í ljósi þeirra gríðarlegu hagsmuna sem í húfi eru fyrir þá aðila sem lagt hafa stund á hvalveiðar síðastliðin ár verður að teljast afar óvandað og óábyrgt af hálfu ríkisstjórnarinnar og Alþingis að ætla að afgreiða frumvarpið í snarhasti á yfirstandandi sumarpingi. Það er mat stjórnenda Hvals að raunar sé óþarft að semja ný lög í stað gildandi laga nr. 26/1949, enda hafa þau fyrir löngu sannað gildi sitt. Ef á annað borð eigi að gera breytingar væri eðlilegra að þær yrðu gerðar á lögum nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða í stað þess að setja ný lög um hvalveiðar. Með vísan til ofangreinds og þeirrar staðreyndar að veitt hefur verið leyfi til hvalveiða til ársins 2013, sbr. reglugerð nr. 58/2009 um breytingu á reglugerð nr. 163/1973 um hvalveiðar, er þess hér með farið á leit að afgreiðslu málsins verði frestað fram á komandi haustþing.

Að neðan er að finna athugasemdir Hvals við efnisákvæði frumvarpsins.

A. Athugasemdir við 17. gr. laganna.

Í 17. gr. frumvarpsins er tekið fram að lögin öðlist þegar gildi og úr gildi falli lög nr. 26/1949 um hvalveiðar. Þá falli einnig úr gildi frá sama tíma öll leyfi sem gefin hafa verið út á grundvelli núgildandi laga um hvalveiðar. Í athugasemdum frumvarpsins er ekki farið mörgum orðum um ákvæði 17. gr. Einungis er á það bent að þegar ný lög um hvalveiðar taki gildi þurfi vitanlega að endurskoða gildandi leyfi með hliðsjón af þeim breytingum sem verða með hinum nýju lögum. Þyki því ástæða til þess að árétta það að eldri ákvarðanir sem teknar hafa verið með stoð í eldri lögum falli niður.

Af hálfu fyrirsvarsmanna Hvals eru gerðar alvarlegar athugasemdir við framangreint ákvæði frumvarpsins. Hvalur fékk upphaflega leyfi til hvalveiða þann 29. janúar 1947 á grundvelli laga nr. 72/1928 um hvalveiðar. Leyfið gildi til tíu ára. Leyfið var endurnýjað þann 22. október 1959 á grundvelli laga nr. 26/1949 um hvalveiðar. Leyfið er ótímabundið og hefur verið grundvöllur veiða Hvals allt til dagsins í dag.¹

Atvinnuréttindi sem byggjast á sérstöku leyfi frá stjórnvaldi njóta verndar eignarréttarákvæðis 1. mgr. 72. gr. stjórnarskrárinnar. Slíkum réttindum verða menn ekki sviptir bótalaust frekar en öðrum atvinnuréttindum. Verði frumvarpið að lögum munu þeir sem stunda hvalveiðar verða fyrir fyrirvaralausri og íþyngjandi skerðingu á réttindum sem njóta verndar eignarréttar- og atvinnufrelsisákvæðis stjórnarskrárinnar. Slík skerðing brýtur enn fremur gegn meðalhófsreglu stjórnskipunarréttarins.²

Sá sem byggir afkomu sína á atvinnustarfsemi samkvæmt opinberu leyfi hefur lögmætar væntingar til þess að hann haldi leyfinu áfram á meðan hann uppfyllir þau skilyrði sem fyrir því eru sett í upphafi. Breytingar sem hafa áhrif á lögmætar væntingar aðila verða ekki gerðar nema að undangengnum hæfilegum fyrirvara og eftir atvikum gegn greiðslu bóta. Ákveðin tengsl eru milli reglunnar og reglunnar um bann við afturvirkni laga. Lögmætar væntingar njóta verndar 1. gr. samningsviðauka nr. 1 við Mannréttindasáttmála Evrópu. Af hálfu Mannréttindadómstóls Evrópu hefur verið lagt til grundvallar að ákvæðið verndi réttmætt traust einstaklinga og lögaðila til að njóta eigna sinna.

Sérstök athygli er vakin á því að með reglugerð nr. 58/2009 frá 27. janúar sl., um breytingu á reglugerð nr. 136/1973, var veitt leyfi til veiða á hrefnu og langreyði fyrir árin 2009-2013 í samræmi við veiðiráðgjöf Hafrannsóknarstofnunar. Frekari breytingar hafa verið gerðar á reglugerðinni, sbr. reglugerðir nr. 263/2009, 359/2009 og 414/2009, án þess að hróflað hafi verið við leyfinu til veiða fyrir árin 2009-2013. Þeir aðilar sem uppfylla skilyrði til veiðanna hafa þar af leiðandi lögmætar og um leið ríkar væntingar til þess að þeim séu heimilar veiðar til ársins 2013. Að áliti stjórnenda Hvals fæst ekki séð hvernig lög sem fela í sér afturköllun á framangreindum veiðileyfum geti leitt til annars en bótaskyldu ríkissjóðs.

¹ Í álitserðum Sigurðar Línal frá 1. maí 2002 og 10. október 2005 var komist að þeirri niðurstöðu að leyfi Hvals til hvalveiða frá 22. október 1959 væri enn í gildi. Leyfið væri ívilnandi, það væri forsenda atvinnurekstrar og með því hefði verið stofnað til stjórnarskrárvarinna atvinnuréttinda. Var það niðurstaða Sigurðar að leyfið hefði hvorki verið afturkallað, fallið úr gildi fyrir notkunarleysi, vegna breyttra forsendna eða af öðrum ástæðum. Var það niðurstaða hans að lagaheimild þyrfti til afturköllunar atvinnuréttinda og vísaði um það til atvinnufrelsisákvæðis 75. gr. stjórnarskrárinnar.

² Til frekari umfjöllunar vísast til greinar dr. Gauks Jörundssonar, *Stjórnskipuleg vernd aflahæfis, atvinnuréttinda og atvinnufrelsis*, er birtist í 3. tbl. Úlfjólts árið 1968. Um stjórnskipulega vernd eignarréttinda er einnig fjallað í ritgerð Sigurðar Línal og Þorgeirs Örlygssonar, *Um nýtingu fiskistofna og töku gjalds fyrir nýtingu þeirra. Auðlindanefnd - Áfangaskýrsla með fylgiskjöllum*, frá því í mars 1999, bls. 105-156.

Þess ber að geta að árið 1985 fóru stjórnendur Hvals þess á leit við dr. Gauk Jörundsson að hann léti uppi álit sitt á því hvort íslensk stjórnvöld yrðu skaðabótaskyld við félagið ef því yrði meinað að stunda hvalveiðar eftir 1985. Tilfnið var ákvörðun, sem tekin var sumarið 1982 á fundi Alþjóðahvalveiðiráðsins og fól m.a. í sér, að óheimilt skyldi að stunda hvalveiðar frá strandstöðvum frá og með árinu 1986. Samkvæmt alþjóðahvalveiðisáttmálanum var ákvörðunin bindandi fyrir Ísland þar sem ríkisstjórnin mótmælti henni ekki innan tilskilins frests. Í stuttu máli var það niðurstaða Gauks að atvinnuréttindi, þ.m.t. leyfi til hvalveiða, nytu almennt verndar sem eign í skilningi eignarréttarákvæðis stjórnarskrárinnar og þar skipti ekki máli hvort atvinna væri stunduð samkvæmt sérstöku leyfi eða ekki. Því til stuðnings vísaði Gaukur m.a. til dóms Hæstaréttar frá árinu 1964 á bls. 573 í dómasafni réttarins (svokallaður sundmarðadómur). Í ljósi fjárhagslegra hagsmuna Hvals og þess að markmið bannsins væri ekki að vernda hvalastofna heldur hagsmuni tengda fiskveiðum og fiskmarkaði erlendis var það niðurstaða Gauks að hvalveiðibannið mætti leggja að jöfnu við eignarnám. Þar af leiðandi yrði íslenska ríkið bótaskyld gagnvart Hvali á grundvelli eignarréttarákvæðis stjórnarskrárinnar kæmi bannið til framkvæmda.

Í ljósi ofangreinds er það skoðun stjórnenda Hvals að það sé vægast sagt undarlegt að sú fyrirvaralausa og íþyngjandi skerðing eignarréttinda sem frumvarpið mælir fyrir um hafi ekki hlotið frekari umfjöllun í frumvarpinu og samráð verið haft við hagsmunaaðila við undirbúning þess. Það er skoðun fyrirsvarsmanna Hvals að taka verði ákvæði 17. gr. frumvarpsins til alvarlegrar endurskoðunar. Annað væri óábyrgt af hálfu Alþingis. Vönduð málsmeðferð er útilokuð á stuttu sumarþingi.

B. Athugasemdir við 6. gr. frumvarpsins.

Í 6. gr. frumvarpsins er kveðið á um hvernig ráðherra skuli standa að ákvörðun um hvalveiðar og hvaða meginleiðir séu honum færar til að fylgja slíkum ákvörðunum eftir.

Í 2. mgr. 6. gr. er mælt fyrir um að Hafrannsóknarstofnun skuli afhenda tillögur sínar um hvalveiðar í upphafi árs. Að því búnu gerir frumvarpið ráð fyrir að aðilum sé veittur frestur til að koma að athugasemdum við tillögur stofnunarinnar. Að umsagnarfresti loknum er það hlutverk ráðherra að taka ákvörðun um veiðarnar. Að fenginni ákvörðun ráðherra er svo gert ráð fyrir að Fiskistofa auglýsi eftir umsóknum um veiðileyfi, sbr. 8. gr. frumvarpsins. Af framangreindu að dæma verður ekki annað séð að en ferlinu verði fyrst lokið í aprílmánuði ár hvert.

Hvalveiðar eru stundaðar frá júní og fram til októbermánaðar. Undirbúa þarf veiðitímabil með margra mánaða fyrirvara. Ekki er hægt að ætla þeim sem leggja stund á hvalveiðar að undirbúa komandi veiðitímabil og leggja út í tilheyrandi kostnað í fullkominni óvissu um það hvort veiðar verði leyfðar eða hversu mörg dýr megi veiða. Verði frumvarpið að lögum er aðilum þar af leiðandi beinlínis gert ókleift að stunda veiðarnar. Á sama hátt er starfsöryggi þeirra fjölmörgu sem atvinnu hafa af hvalveiðum ekki neitt.

Einnig verður að gera athugasemdir við þann rúma umsagnarrétt sem mælt er fyrir um í 2. mgr. 6. gr. frumvarpsins. Telja verður óeðlilegt að öðrum en hagsmunaaðilum sé veitt færi á að koma að umsögn sinni. Hinn rúmi umsagnarfrestur er einungis til þess fallinn að auka þann kostnað og tíma sem meðferð málsins tekur. Á það skal einnig bent að slíka lögbundna umsagnarheimild er ekki að finna í lögum nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða.

Þá verður að gera athugasemd við þá rúmu heimild sem ráðherra er veitt í 4. mgr. 6. gr. frumvarpsins til að stöðva veiðar án tillits til tillagna Hafrannsóknarstofnunar. Samkvæmt skýrum fordæmum Hæstaréttar stríðir svo viðtækt og óheft framsal löggjafarvalds til framkvæmdarvaldsins gegn 72. og 75. gr. stjórnarskrárinnar og er því ólögmaett. Í lögum verða að koma fram meginreglur, þar sem fram koma takmörk og umfang þeirrar réttindaskerðingar, sem talin er nauðsynleg.³ Tilvitnað ákvæði frumvarpsins uppfyllir hvergi nærri framangreindar kröfur.

C. Athugasemdir við 7. gr. frumvarpsins.

Af hálfu Hvals eru gerðar athugasemdir við það skilyrði 2. mgr. 7. gr. frumvarpsins að í áhöfn hvers veiðiskips skuli ávallt vera a.m.k. einn aðili sem reynslu hefur af veiðum á þeirri hvalategund sem veiðar eru stundaðar á. Á það skal bent að veiðum á hnúfubaki var hætt eftir vertíðina 1954 og þá var veiðum á steypireiði hætt eftir vertíðina 1959. Þar af leiðandi eru ekki margir sem hafa reynslu af slíkum veiðum, ef svo færi að veiðar á framangreindum tegundum yrðu heimilaðar. Tilgangur ákvæðisins er að tryggja að veiðarnar fari sem best fram, þ.e. að þær verði sem mannúðlegastar og að aflífun dýra taki sem skemmstan tíma. Telja verður að með framangreindu ákvæði sé gengið mun lengra en nauðsynlegt er til að ná því markmiði sem að er stefnt. Svo umfangsmikil takmörkun á atvinnufrelsi manna kann að brjóta í bága við atvinnufrelsisákvæði stjórnarskrárinnar og meðalhöfsreglu stjórnskipunarréttar.

D. Athugasemdir við 8. gr. frumvarpsins.

Í 2. mgr. 8. gr. frumvarpsins er kveðið á um að leyfi til hvalveiða skuli gefin út til eins árs í senn. Ítrekað skal að fyrirvarsmenn Hvals telja að veiðileyfi félagsins frá árinu 1959 sé enn í fullu gildi. Engu að síður er rétt að koma þeirri athugasemd á framfæri að ótækt sé að þeim aðilum, sem fá gefin út veiðileyfi á grundvelli ákvæða frumvarpsins, sé ætlað að byggja atvinnurekstur sinn á leyfi sem aðeins gildir í eitt ár í senn. Gríðarlegur kostnaður er því samfara að leggja stund á hvalveiðar. Aðilar þurfa að koma sér upp skipum, veiðarfærum, aðstöðu til löndunar o.s.frv. Ekki er hægt að leggja út í slíkan kostnað nema vitað sé að grundvöllur sé fyrir rekstrinum til lengri tíma.

Þá verður í þessu samhengi að geta þess að ólíku er saman að jafna í tilviki laga nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða og ákvæða frumvarpsins. Þeir aðilar sem hafa fengið úthlutað aflahlutdeild og leggja stund á fiskveiðar geta reitt sig á að þeir fái úthlutað tilteknu aflamarki, í samræmi við ákvörðun ráðherra um þann heildarafla sem veiða má á ári hverju. Einhverra hluta vegna var hins vegar við samningu frumvarpsins lagt til grundvallar að þeir sem legðu stund á hvalveiðar gætu unað því að búa við óvissu frá ári til árs.

E. Athugasemdir við 13. gr. frumvarpsins.

Í 13. gr. frumvarpsins er mælt fyrir um að frestur til að kæra ákvarðanir Fiskistofu samkvæmt lögunum sé einn mánuður. Í 1. mgr. 27. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993 er mælt fyrir um að kæra skuli borin fram innan þriggja mánaða frá því að aðila máls var tilkynnt um ákvörðun.

³ Um þetta vísast m.a. til dóms Hæstaréttar frá árinu 1996, bls. 2956 í dómasafni réttarins (Samherjamálið) og dóms Hæstaréttar frá árinu 2000, bls. 1621 í dómasafni réttarins (Stjórnugríssmálið). Ítarlega umfjöllun um þessi mál er að finna í grein Páls Hreinssonar, *Lagaáskilnaðarregla atvinnufrelsisákvæðis stjórnarskrárinnar*, er birtist í *Lindælu*, afmælisriti Sigurðar Línadal, bls. 399-421.

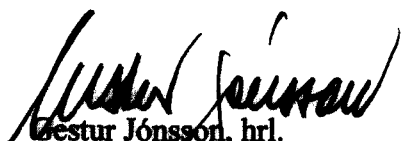
Að mati fyrirsvarsmanna Hvals verður ekki séð hvaða rök standi til þess að víkja frá hinum almenna kærufresti. Engin rök eru færð fram í athugasemdum frumvarpsins í því sambandi.

F. Niðurlag.

Í ljósi þess að Hvalur hefur um áratugaskeið verið eini aðilinn, sem lagt hefur stund á veiðar stórhvala hér við land, er eðlilegt að ákveðið tillit verði tekið til sjónarmiða og röksemda félagsins.

Fyrirsvarsmenn Hvals og neðangreindir lögmenn eru reiðubúnir að hitta sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd til þess að gera grein fyrir ofangreindum sjónarmiðum. Tekið skal fram að félagið áskilur sér rétt til að koma að frekari athugasemdum en hér greinir.

Virðingarfyllst,
f.h. Hvals hf.,

Gestur Jónsson, hrl.

Ólafur Freyr Frímannsson, hdl.

6. júlí, 2009

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um hvali, þskj. 141 – 112. mál

Að beiðni forseta líf- og umhverfisvísindadeildar Háskóla Íslands hefur undirritaður lesið umrætt frumvarp og leggur til að 2. mgr. 7. gr. hefjist svo:

„Ráðherra setur ítarlegar reglur um veiðiútbúnað og veiðiaðferðir við veiðar á einstökum hvalategundum, þar á meðal smáhvölum, og skulu þær reglur aldrei ganga skemur en reglur sem settar hafa verið í alþjóðlegum samþykktum um það efni, enda sé Ísland aðil að þeim.”

Undirstrikuðu orðin eru viðbót við texta frumvarpsins. Aðrar athugasemdir eru ekki gerðar við frumvarpið.

Greinargerð

Ekki er að sjá á frumvarpinu að neinar reglur eigi að gilda um veiðar, veiðiaðferðir eða hæfni veiðimanna þegar um er að ræða smáhvali, eins og þeir eru skilgreindir í frumvarpinu. Þetta er í hróplegu ósamræmi við þau ákvæði frumvarpsins sem fjalla um veiðar á þeim hvölum sem veiða má í atvinnuskyni. Einnig má benda á 9. og 11. gr. laga um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum nr. 64/1994 þar sem settar eru skýrar reglur um leyfilegar veiðiaðferðir og gerðar strangar kröfur um hæfni veiðimanna. Þá má benda á 11. gr. reglugerðar nr. 486/2003 um stjórn hreindýraveiða, þar sem eru nákvæmar reglur um lágmarksstærð vopna og skotfæra sem nota má við hreindýraveiðar. Slíkt þykir eðlilegt þegar um er að ræða millistóra bráð á borð við hreindýr og því ætti það ekki síður að vera mikilvægt þegar um er að ræða veiðar á smáhvölum sem flestir eru stærri en hreindýr (t.d. eru grindhvalir gjarnan 1-2 tonn og háhyrningar 5-10 tonn).

Höfundar frumvarpsins hafa greinilega leitt hugann að þessum þætti því að í athugasemdum með 7. gr. frumvarpsins segir orðrétt: „Eitt þeirra atriða sem mikil áhersla hefur verið lögð á í tengslum við veiðiaðferðir er að veiðarnar séu sem mannúðlegastar og að aflífun dýra taki sem skemmstan tíma.” Ekki verður séð hvers vegna slíkt ætti ekki líka að gilda um smáhvali. Þess vegna er mikilvægt að skotið verði inn í frumvarpið undirstrikuðu línunni hér að ofan til að taka af allan vafa um að mannúð eigi einnig að viðhafa við veiðar á smáhvölum.

Virðingarfyllt,

Páll Hersteinsson, D.Phil.
prófessor

Alþingi
Erindi nr. P 137/600
komudagur 10.7.2009

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis
Gautur Sturluson
nefndarritari
Alþingi
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 06. júlí 2009
2009060015/42-1-1
TB
jgo/tb

Frumvarp til laga um hvalveiðar

Vísað er til bréfs frá sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis, dags. 26. júní sl., þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um frumvarp til laga um hvali, 112. mál, heildarlög. Í 1. gr. frumvarpsins kemur eftirfarandi fram: *Hvalastofnar á Íslandsmiðum eru sameign íslensku þjóðarinnar. Markmið laga þessara er að stuðla að verndun hvala samhliða hagkvæmri og sjálfbærri nýtingu hvalastofna. Ráðherra skal við ákvarðanir í þessu efni líta til hufréttarsamnings Sameinuðu þjóðanna.*

Úthlutun veiðiheimilda samkvæmt lögum þessum myndar ekki eignarrétt eða óafturkallanlegt forræði einstakra aðila yfir veiðiheimildum.

Náttúrufræðistofnun Íslands telur ekki vanþörf á að skýra lagaákvæði er varða vernd og nýtingu hvalastofna. Náttúrufræðistofnun telur hins vegar þá aðferð sem hér er notuð að semja sérlæg um einn ættbálk dýra gamaldags og ekki í samræmi við önnur lög í landinu. Lög nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum voru sett árið 1994. Þar er sérstaklega tekið fram að hvalir og selir heyri ekki undir þau lög. Mun nær hefði verið að setja nú lög um vernd og nýtingu allra sjávarspendýra við Ísland, en t.d. lög um seli og stjórn selveiða er mjög takmörkuð og stjórnsýsla á reki, og samræma við lög nr. 64/1994. Það er að mörgu leyti undarlegt að árið 2009 skuli enn litið á hvali og seli með öðrum hætti en önnur spendýr t.d. hvað varðar vernd, nýtingu og dýravernd almennt. Einnig er það mat Náttúrufræðistofnunar að eðlilegt væri að nýting og vernd lifandi auðlinda væri í einum og sama lagabálknum en ekki dreift eftir, að því er virðist, tilteknum hagsmunahópum í þjóðfélaginu í stað þess að taka mið af vistfræðilegri nálgun, sbr. alþjóðaskuldbindingar Íslands s.s. er varðar samninginn um vernd líffræðilegrar fjölbreytni.

Náttúrufræðistofnun telur að framangreind lög um hvali séu ekki í anda nútíma laga um sjálfbæra nýtingu dýrastofna. Þessu sjónarmiði til rökstuðnings vill stofnunin benda á nokkur atriði sem betur mættu fara í lögnum og eru ekki ásættanleg t.d. með vísun í vernd líffræðilegrar fjölbreytni. Náttúrufræðistofnun telur að lögin eigi fyrst og fremst að tryggja verndun/friðun hvala þ.e.a.s. að almenna reglan eigi að vera sú að hvalir séu friðaðir nema að annað sé tekið fram í lögnum. Þetta myndi þá svipa til þess að í lögum nr. 64/1994 er meginreglan að allir fuglar og landspendýr eru friðuð, en leyfilegt að veiða tiltekna tegundir

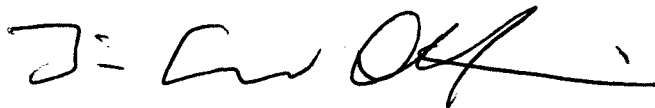

samkvæmt nánari reglum. Slík nálgun væri jafnframt í samræmi við alþjóðlegar skuldbindingar á sviði umhverfismála. Í 4. gr. frumvarpsins eru veiðar leyfðar á öllum smáhvölum og eru þeir skilgreindir sem allar hvalategundir aðrar en skíðishvalir og búrhvalur. Þetta er sett fram án alls rökstuðnings um hvort stofnstærðir viðkomandi hvalastofna þola veiði eða ekki og án tillits til þess hvort um alfriðaðar tegundir á heimsvísu er að ræða sem koma koma inn í íslenska landhelgi. Þetta er einnig sett fram án tillits til þess hvort tegundir eru almennt verndaðar með einum eða öðrum hætt skv. samningum sem Ísland er aðili að s.s. Bernarsamningnum. Þetta þýðir að leyfilegt verður t. d. að veiða t.d. náhval, háhyrninga, alla höfrunga, hnísur o.s.frv. Í lögunum er ekki einu sinni taldar upp tegundir sem njóta alfriðunar núna eða ættu að njóta alfriðunar s.s. steypireiður. Það er heldur ekki ásættanlegt að svo virðist sem að allir hvalir aðrir en skíðishvalir og búrhvalur eigi að vera utan alls eftirlits og engin takmörk eru sett á veiðar tegundanna eftir vistfræði þeirra s.s. með tilliti til árstíma.

Náttúrufræðistofnun Íslands vill sérstaklega benda á að svo virðist sem að lögin geri ekki ráð fyrir aðkomu umhverfisráðuneytisins eða stofnana þess t.d. Náttúrufræðistofnunar að umsögnum og ráðgjöf er varðar sjálfbæra nýtingu og vernd eða reglugerðum eða öðru er varðar framkvæmd framangreindra laga.

Loks telur Náttúrufræðistofnun að heiti laganna ætti að vera lög um hvalveiðar verði þau samþykkt þar sem lögin fjalla nær eingöngu um veiðar og ekki um vernd hvalastofna.

Virðingarfyllst

Jón Gunnar Ottósson
forstjóri

Trausti Baldursson

Náttúruverndarsamtök Íslands

Iceland Nature Conservation Association

Alþingi
Erindi nr. **P 137/539**
komudagur 6.7.2009

Sjávarútvegsnefnd Alþingis
Alþingi við Austurvöll
150 Reykjavík

Reykjavík 6. júlí 2009

Erindi: Frumvarp til laga um hvali. (Lagt fyrir Alþingi á 137. löggjafarþingi 2009.)

Þrátt fyrir að lög um hvalveiðar séu orðin 60 ára gömul þá er ekki annað að sjá en að þau veiti sjávarútvegsráðherra allar nauðsynlegar heimildir til að stýra veiðunum. Þar á meðal að gefa út kvóta og takamarka veiðar á tilteknum svæði. Í því ljósi er ekki brýnt að núverandi lög séu endurskoðuð.¹

Markmið frumvarpsins er „að stuðla að verndun hvala samhliða hagkvæmri og sjálfbærri nýtingu hvalastofna.“ Að mati Náttúruverndarsamtaka Íslands væri nær að endurkoða lög um verndun og veiðar á sjávarspendýrum í heild. Helstu lagaákvæði um seli og selveiðar eru orðin 160 ára gömul (Tilskipun um veiði á Íslandi frá 1849) og verndarþáttur þeirra laga er allsendis ófullnægjandi enda eru selir nánast munaðarlausir í stjórnerfi Íslands. Einnig hlýtur það að orka tvímælis að setja sérstök lög um stjórnun veiða á einstökum dýrahópum eins og hvölum. Nær væri að stefna að heildstæðri lagasetningu um auðlindavernd og auðlindastjórnun í hafinu.

Í athugasemdum við frumvarpið kemur fram, að

Þann 10. mars 1999 ályktaði Alþingi að hefja skyldi hvalveiðar hið fyrsta hér við land. Í kjölfar ályktunarinnar voru ýmis skref stigin að því markmiði. Ber þar að nefna m.a. kynningu á málstað Íslands erlendis, ...

Náttúruverndarsamtök Íslands vekja athygli þingmanna á fyrirspurn Helga Hjörvars með beiðni um skriflegt svar við því hver kostnaður hins opinbera hafi orðið af þessari tilteknu kynningarstarfsemi.² Spurning Helga Hjörvars er efnislega samhljóða fyrirspurn Marðar

¹ Í athugasemdum við frumvarpið segir að það byggji á þeirri meginforsendu að ef hvalveiðar verði stundaðar hér við land þá verði það gert á ábyrgan og sjálfbæran hátt. Það er á valdi sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra hvort hvalveiðar eru stundaðar og í hve miklum mæli. Er það í samræmi við þann hátt sem hefur verið og er hér ítrekað.

² 1. Hvernig hefur verið háttað kynningu á málstað og sjónarmiðum stjórnvalda í hvalveiðimálum á árunum 1998–2008, sbr. þingsályktun á 123. löggjafarþingi (92. mál), hverjir hafa markhóparnir verið og

Árnasonar, lögð fram í mars s.l. en sjávarútvegsráðuneytið hefur enn ekki séð sér fært að svara þessari fyrirspurn sem hljóta að vera grundvallarupplýsingar fyrir löggjafann við lagasetningu sem þessa.

Þá benda Náttúruverndarsamtök Íslands á svar Jóns Bjarnasonar við munnlegri fyrirspurn Gunnars Braga Sveinssonar þann 29. maí s.l.:

Stjórnvöld munu hins vegar fylgjast grannt með framvindu veiðanna og mála þeim tengdum og áskilja sér allan rétt til að grípa inn í verði breytingar á forsendum. Þá mun grundvöllur hvalveiða verða endurmetinn og því starfi mun verða lokið fyrir undirbúning vertíðar ársins 2010. Þetta endurmat felst m.a. í rannsókn á þjóðhagslegri þýðingu hvalveiða þar sem vegnir verða og metnir mismunandi hagsmunir.³

Telja samtökin vel þess virði fyrir löggjafann að biða eftir þessu endurmati á þjóðhagslegri þýðingu hvalveiða við Ísland.

Þá sagði sjávarútvegsráðherra í fyrrgreindu svari sínu að það væri

... mjög mikilvægt að lagaumgjörð um þessar mikilvægu tegundir í lífríkinu sé þannig að tekið sé tillit til allra sjónarmiða hvað verndun og umgengni við þessar dýrategundir varðar. Við gerum okkur grein fyrir því að í þessum efnum eru uppi ýmisleg álitaefni og margir hafa á þeim mjög sterkar skoðanir sem einnig er mikilvægt að virða og taka tillit til.

Ennfremur sagði sjávarútvegsráðherra í seinna svari sínu til Gunnars Braga, að:

Ég held að það sé afar brýnt að fá lagasetningu sem tekur á málefnum hvalanna í stærra samhengi, ekki aðeins til veiða eins og er í núgildandi lögum heldur einnig hvernig við verndum þá og tökum á málefnum þeirra í viðum skilningi sem ábyrg þjóð.

Þetta eru góðar yfirlýsingar en að mati Náttúruverndarsamtaka Íslands skortir mjög á að tekið sé „tillit til allra sjónarmiða hvað verndun og umgengni við þessar dýrategundir varðar.“ Kemur enda fram í athugasemdum frumvarpshöfunda við frumvarpið, að

---

hverjir hafa skipulagt kynningarstarfið og annast það?

2. Hversu miklir fjármunir hafa runnið til slíkrar kynningar af fjárlögum hvers árs á þessu tímabili, af ráðstöfunarfé ráðherra og úr einstökum sjóðum sem ráðherra ber ábyrgð á, og hvernig hefur þeim verið varið, flokkað eftir árum, svo sem til ráðgjafar- og almannatengslafyrirtækja heima og erlendis, samtaka sem berjast fyrir hvalveiðum, í auglýsingar (hvar?), til annars kynningarefnis (hvers?), ferða á ráðstefnur (hverjar?), annars ferðakostnaðar (hvers?) o.s.frv., bæði af fjárlagalið 05-190-1.33 og öðrum liðum ráðuneytisins?

Sjá: <http://www.althingi.is/altext/137/s/0123.html>

³ Sjá <http://www.althingi.is/altext/raeda/137/rad20090616T153317.html>

Frumvarpið byggist á þeirri meginforsendu að ef hvalveiðar verði stundaðar hér við land þá verði það gert á ábyrgan og sjálfbæran hátt. Það er á valdi sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra hvort hvalveiðar eru stundaðar og í hve miklum mæli. Er það í samræmi við þann hátt sem hefur verið og er hér ítrekað.

Með öðrum orðum, verði þetta frumvarp að lögum, mun fátt ef nokkuð breytast annað en að sjávarútvegsráðherra verða veittar auknar valdheimildir til að stjórna hvalveiðum að eigin geðþóttu. Að því er best verður séð er frumvarp þetta unnið með gamla laginu, af embættismönnum landbúnaðar- og sjávarútvegsráðuneytisins, án nokkurs samráðs við önnur ráðuneyti sem málið kann að varða.

Náttúruverndarsamtök Íslands telja affarasælast að frumvarp þetta verði endursamið með aðkomu fulltrúa ferðamálaráðherra, utanríkisráðherra og umhverfisráðherra. Það frumvarp sem nú liggur fyrir virðist fyrst og fremst samið til að treysta hvalveiðar í sessi og efla valdheimildir sjávarútvegsráðherra til að stjórna hvalveiðum og þá kann að fara eins og fór fyrir sjávarútvegsráðherra í janúar s.l. þegar hann ákvað að fara í eitt lítið hvalveiðistríð og auka aflamark í þorski til styrkja stöðu sína fyrir prófkjör Sjálfstæðisflokksins í Norðvesturkjördæmi. Stjórnvaldsaðgerðir sjávarútvegsráðherrans fyrrverandi stöðuðu þó lítt því hann náði ekki fyrsta sæti í prófkjöri flokks síns í Norðvesturkjördæmi.

Ný lög um hvali – eigi þau að fjalla um hvali en ekki eingöngu hvalveiðar – verða einnig að tryggja vernd þeirra og sjálbæra nýtingu.⁴ Meginreglan á að vera bann við veiðum og leyfi til veiða eiga að vera undantekning frá þeirri reglu.

Í nýjum lögum hvali þarf einnig að kveða á um nýtingu hvala með hvalaskoðun og hvernig verndun og nýting hvala sé best tryggð með sjálfbærum hætti öðrum en þeim sem metinn er í fjölda dauðra dýra.

Ný lög um hvali verða og að tryggja að heildarhagsmunir Íslands af hvalveiðum verði metnir með þeim hætti sem sjávarútvegsráðherra boðaði með fréttatilkynningu þann 18. apríl s.l.⁵

Náttúruverndarsamtökin benda á að í fyrstu grein frumvarpsins segir að markmið lagana sé að

... að stuðla að verndun hvala samhliða hagkvæmri og sjálfbærri nýtingu hvalastofna.

Þessu markmiði verður ekki náð án þess að fyrir liggi niðurstaða endurmats þjóðhagslegra áhrifa hvalveiða við Ísland. Sömuleiðis þarf að liggja fyrir mat á þjóðhagslegri hagkvæmni hvalaskoðunar, auk þess að styrkja ímynd landsins með því að

⁴ Hvalaskoðun er án vafa mun arðbærari nýting á hvöldum en hvaladráp.

⁵ Sjá <http://www.sjavarutvegsraduneyti.is/frettir/frettatengt/nr/9640>

alfarið banna veiðar á hval. Að öðrum kosti verður ekki unnt að leggja mat á sjálfbæra nýtingu hvala.

Náttúruverndarsamtök Íslands leggja því gegn samþykkt fyrirbyggjandi frumvarps og hvetja til þess að það verði dregið til baka og endurskoðað með hagsmuni náttúruverndar, hvalaskoðunar og heildarhagsmuna þjóðarinnar að leiðarljósi.

Um einstakar greinar frumvarpsins

Náttúruverndarsamtök Íslands gera eftirfarandi athugasemdir við frumvarp sjávarútvegsráðherra um hvali, þingskjal 141 – 112. mál:

1. gr. hljóði svo:

Hvalastofnar á Íslandsmiðum falla undir alþjóðlegan nýtingarrétt í samræmi við Hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna. Ákvarðarnir ráðherra skulu taka mið af þessu. Markmið laga þessara er að stuðla að verndun hvala samhliða hagkvæmri og sjálfbærri nýtingu hvalastofna. Úthlutun veiðiheimilda samkvæmt lögum þessum myndar ekki eignarrétt eða óafturkallanlegt forræði einstakra aðila yfir veiðiheimildum.

Greinargerð:

Þegar Ísland gerðist aðili að Alþjóðlegum sáttmála um skipan hvalveiða (International Convention on Regulation of Whaling), gerður í Washington D.C. 2. desember 1946 og sem tók gildi 1949, undirgekkst Ísland að skipan hvalveiða yrði alþjóðleg. Jafnvel innan eigin landhelgi. Þessi skilningur kemur ekki nægilega vel fram í frumvarpinu.

Frá því að Hafréttarsáttmáli Sameinuðu þjóðanna var samþykktur árið 1982, er ljóst að hvaldýr (stórhveli, höfrungar og hnísur) njóta sérstakrar verndar sem „miklar fartegundir“⁶ sbr. 64. Hafréttarsáttmálans. Ennfremur er tekið fram í 65. grein að varðandi hvali að

Ekkert í þessum hluta skerðir rétt strandríkis eða vald alþjóðastofnunar, eftir atviku, til að banna, takmarka eða setja reglur um hagnýtingu sjávarspendýra með strangari hætti en kveðið er á um í þessum hluta. Ríki skulu starfa saman með verndun sjávarspendýra í huga og skulu, hvað hvali snertir, einkum starfa á vettvangi viðeigandi alþjóðastofnana að verndun og stjórnun og rannsóknum á þeim.

65. greinin vísar til 62. greinar Hafréttarsáttmálans.⁷ „Að óhnekktri 61. gr. (sem fjallar um verndun auðlindana) skal strandríkið stuðla að því að markmiðum um bestu nýtingu hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögunni verði náð.“⁸ Nefnilega að ekkert í þessum hluta sáttmálans „skerði rétt strandríkisins til að banna, takmarka eða setja reglur um

⁶ Á ensku “Highly migratory species.”

⁷ Hvalveiðar Íslendinga í ljósi þjóðarréttar, Gunnar G. Schram og Davíð Björgvinsson, Forsætisráðuneytið 1993.

⁸ Ibid.

hagnýtingu sjávarspendýra með strangari hætti en kveðið er á um í þessum hluta sáttmálans.⁹

Í 120. grein kemur fram að þessi skuldbinding nær einnig til úthafanna.

Ekkert í Hafréttarsáttmálanum bannar hvalveiðar. Á hinn bóginn er

undirstrikað að ríkari verndarskylda (samstarfsskylda) hvílir á ríkjum hvað varðar nýtingu hvala og annarra sjávarspendýra en fiskistofnanna almennt. Í öðru lagi er sú skylda lögð á ríki að starfa saman að verndun og stjórnun hvalastofnanna. Í því felst að ríki getur ekki ákveðið veiðar að eigin geðþótta. Til þarf að koma ávörðun viðeigandi alþjóðastofnunar.

Því má tvímælalaust halda fram að “viðeigandi” alþjóðastofnun sé, að því er hvali varðar, Alþjóðahvalveiðiráðið, sem fjallar um stjórnun og verndun hvala um allan heim. ...¹⁰

Í Dagskrá 21 sem samþykkt var Ríráðstefnu Sameinuðu þjóðanna um umhverfi og þróun árið 1992 kemur segir í 17. kafla um lífríki sjávar, 62. málsgrein:

Staterna erkänner:

Internationella valfångstkommissionens ansvar för bevarande och förvaltning av valbestånd och för reglering av valfångsten i enlighet med 1946 års internationella convention för reglering av valfångst.

Det arbete som bedrivs av Internationella valfångstkommissionens forskningskommitté, i form av studier av framför allt stora valar, men även andra valar, andra organisationers verksamhet, t.ex. inter-amerikanska tropiska tunfiskkommissionens och avtalet om småvalar i Östersjön och Nordsjön under Bonnkonventionen, för bevarande, förvaltning och studier och andra marina däggdjur.

Í málsgrein 63 í sama kafla segir: Staterna bör samarbeta för att bevara, förvalta och studera valar.¹¹

Með því að fullgilda [Hafréttar]sáttmálann árið 1985 og með aðild sinni á Dagskrá 21 hafa Íslendingar samþykkt eða viðurkennt vald alþjóðastofnunar, í þessu tilfelli Alþjóðahvalveiðiráðsins, til að banna hvalveiðar. Að auki verður að undirstrika að Ísland hefur á alþjóðavettvangi barist fyrir fullgildingu Hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna. Ábyrgð Íslands er þar með mun ríkari en annarra ríkja.

Því verður ekki haldið fram með góðum rökum að aðild Íslands að Norður-Atlantshafssjávarspendýraráðinu (NAMMCO) uppfylli skyldur Íslands í samræmi við

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Agenda 21, sænsk útgáfa, Stockholm 1992.

Hafréttarsáttmálann. Enn síður að NAMMCO njóti viðurkenningar á alþjóðavettvangi enda uppfyllir NAMMCO ekki skilyrði Sameinuðu þjóðanna um alþjóðlega samninga.

2. gr.

Lög þessi gilda um veiðar íslenskra skipa á hvölum innan íslenskrar fiskveiðilögsögu og eftir því sem við getur átt um hvalveiðar íslenskra skipa utan íslenskrar fiskveiðilögsögu.

Athugasemd: Hér er ekki minnst á hvalaskoðun sem hefur vaxið gríðarlega á undanförunum áratugum. Sala á hvalaskoðunarferðum til erlendra ferðamanna hefur þróast mjög hratt. Árið 1995 hófust skipulegar hvalaskoðunarferðir hér við land en á síðasta ári fóru rúmlega 100 þúsund ferðmenn í hvalaskoðun. Nauðsynlegt er lögin nái einnig til hvalaskoðunar.

3. gr.

Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið fer með yfirstjórn hvalveiða samkvæmt þessum lögum. Hafrannsóknastofnunin annast vísindalega ráðgjöf fyrir ráðuneytið um vernd og sjálfbæra nýtingu hvalastofna hér við land. Fiskistofa annast útgáfu leyfa til veiða á hvölum og eftirlit með því að reglum um þær sé fylgt. Matvælastofnun annast eftirlit með því að vinnsla á hval og hámarksnýting hans sé í samræmi við reglugerð þar um.

Athugasemd: Hér skortir ákvæði um samráð við Vísindanefnd Alþjóðahvalveiðiráðsins. Hafrannsóknarstofnunin hefur haft slíkt samráð við Vísindanefndina um túlkun niðurstaðna alþjóðlegra hvalatalninga á íslensku hafsvæði. Þannig leiddi TNASS hvalatalningin sem fram fór árið 2007 í ljós að fjöldi hrefna við Ísland væri umtalsvert minni en árið 2001 eða 10.680 dýr í stað 44.500 dýr. Í samræmi við ráðgjöf Vísindanefndar Hvalveiðiráðsins breyttist ráðgjöf Hafrannsóknarstofnunarinnar úr 400 hrefnum á ári í 100 fyrir ári síðan. Nú hefur þessari ráðgjöf aftur verið breytt en ekki samkvæmt ráðgjöf Vísindanefndar Alþjóðahvalveiðiráðsins heldur samkvæmt ráðgjöf Vísindanefndar NAMMCO, sem ekki nýtur alþjóðlegrar viðurkenningar.

Íslensk stjórnvöld geta ekki valið sér vettvang fyrir vísindalega ráðgjöf að hentugleikum. Mun ábyrgara er að halda sig við þá stofnun sem nýtur Alþjóðlegrar viðurkenningar. Ekki leikur nokkru vafi á að sú stofnun er Alþjóðahvalveiðiráðið.

Einnig skal bent á að 3. gr. frumvarpsins tekur ekki mið af því stefnumiði ríkisstjórnarinnar að,

Nýtt umhverfis- og auðlindaráðuneyti fær auk þeirra verkefna sem fyrir eru lykilhlutverk varðandi rannsóknir, nýtingarstefnu, ráðgjöf og verndun á sviði auðlindamála. ...¹²

¹² <http://www.stjornarrad.is/Stefnuyfirlýsing/>

Vera kann að við breytingar á stjórnarráðinu komi í ljós nauðsyn þess að fleiri stofnanir en Hafrannsóknarstofnunin veiti ráðgjöf „*varðandi rannsóknir, nýtingarstefnu, ráðgjöf og verndun á sviði auðlindamála.*” Þá verður að hafa í huga að Hafrannsóknarstofnunin hefur tekið eindregna pólitíska afstöðu með hvalveiðum sem kann að ganga gegn verndunar- og nýtingarsjónarmiðum.

4. gr.

Allar veiðar á hval eru bannaðar án sérstaks leyfis Fiskistofu. Veiðar á smáhvölum skulu þó aðeins háðar leyfi Fiskistofu að þær séu stundaðar í atvinnuskyni. Til smáhvala flokkast þeir hvalir sem hvorki teljast til skíðishvala (Mysticeti) né búrhvals (Physeter macrocephalus). Föngun á lifandi hvölum er bönnuð nema að fengnu sérstöku leyfi ráðherra. Við veitingu leyfa til hvalveiða koma aðeins til greina skip sem hafa haffærisskirteini og skrásett eru á skipaskrá Siglingastofnunar Íslands. Skulu eigendur þeirra og útgerðir fullnægja skilyrðum til að stunda veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands sem kveðið er á um í lögum um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri og lögum um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands.

Athugasemd: Almennt bann við hvalveiðum á að sjálfsögðu einnig að gilda um smáhvali.

Hvað er átt við með veiðum í atvinnuskyni? Er átt við veiðar fyrir markað, heimamarkað eða útflutningsmarkað?

Verði 4. gr. frumvarpsins samþykkt óbreytt yrði einræði sjávarútvegsráðherra yfir auðlindinni algjört. Vitað er að föngun á lifandi hval fyrir dýragarða er mjög umdeilt mál og varðar hagsmunir miklu fleiri en þá sem slíkar veiðar stunda. Til dæmis ferðaþjónusta eða ímynd landsins almennt. Hér verður að koma til ákvæði sem skyldar ráðherra til samráðs við önnur ráðuneyti, umhverfisnefnd Alþingis og utanríkismálanefnd.

5. gr.

Ráðherra getur í reglugerð sett öll þau ákvæði sem hann telur nauðsynleg til að framfylgja ákvörðunum sem samþykktar hafa verið á grundvelli alþjóðasamninga sem Ísland er aðili að.

Hafi Ísland nýtt sér rétt sinn til að mótmæla eða gera fyrirvara við samþykktir um vernd og nýtingu hvalastofna sem gerðar hafa verið á grundvelli alþjóðasamninga sem Ísland er aðili að getur ráðherra að fengnum tillögum Hafrannsóknastofnunarinnar sett í reglugerð reglur sem hann telur nauðsynlegar til að tryggja vernd og hagkvæma nýtingu hvalastofna.

Athugasemd: Nauðsynlegt er að með frumvarpinu fylgi skýr greinargerð um við hvaða alþjóðasamninga er átt við. Fyrir utan Alþjóðasamninginn um skipan hvalveiða, sem Hvalveiðiráðið byggir á, og CITES-samninginn¹³ er Ísland aðili að Bernarsamningnum en allir þessir samningar takmarka rétt aðildarríkja til veiða á hvölum en Ísland hefur gert

¹³ Convention on International Trade in Endangered Species.

fyrirvara við einstök ákvæði allra þessara samninga. Að auki er brýnt að löggjafinn fái í hendur upplýsingar um hvers vegna Ísland er ekki aðili að Bonn-samningnum um fartegundir.

Að mati Náttúruverndarsamtaka Íslands er brýnt að Löggjafinn fái ítarlegar upplýsingar um þessa samninga, hvers efnis fyrirvarar Íslands við þá eru, auk hlutlægs mats á starfi þessara alþjóðlegu stofnana sem íslensk stjórnvöld hafa staðið í stappi við undanfarin ár og áratugi. Til að mynda er ljóst að markmið Íslands með aðild að CITES-samningnum árið 1997 hafa ekki náðst ef horft er til neikvæðrar afstöðu reglubundinna funda aðildarríkjanna til viðskipta með afurðir af hrefnum og langreyðum. Bendir raunar flest til að mikil samstaða ríki um það á alþjóðavettvangi að ekki leyfa verslun með hvalaafurðir.

Ekki hægt að halda því fram að Ísland hafi ekki skuldbindingar við umheiminn svo fremi að gerður hafi verið fyrirvari við einstakar eða allar ákvarðanir alþjóðlegra stofnana eða samninga um hvali eða hvalveiðar. Jafnvel ekki heldur þó Ísland eigi ekki aðild að viðkomandi samningi. Það væri þvert á nútíma stjórnsýslu að veita sjávarútvegsráðherra mjög rúmar heimildir til að leyfa hvalveiðar liggi þessar upplýsingar ekki fyrir.

6. gr.

Hafrannsóknastofnunin gerir í upphafi hvers árs, á grundvelli sjálfbærrar nýtingar, tillögur til ráðherra um hvaða tegundir hvala skuli leyft að veiða og hve marga hvali af hverri tegund.

Ráðherra skal áður en hann tekur ákvörðun sína í því efni kynna tillögur Hafrannsóknastofnunarinnar og forsendur þeirra og veita þeim sem vilja koma athugasemdum sínum á framfæri við ráðherra mánaðarfrest til þess. Að þeim fresti liðnum ákveður ráðherra með reglugerð hvaða tegundir hvala skuli leyft að veiða á tilteknu veiðitímabili og hve marga hvali af hverri tegund. Sú ákvörðun tekur ekki til veiða á smáhvölum nema ráðherra hafi ákveðið að setja frekari reglur um veiðar á þeim. Þá ákveður ráðherra í reglugerð fyrirkomulag veiða á komandi veiðitímabili og getur hann m.a. ákveðið að skipta skuli þeim fjölda hvala, sem leyfilegt er að nýta úr hverri tegund á viðkomandi veiðitímabili, að hluta eða öllu leyti á einstök skip eða svæði. Við þá ákvörðun getur hann m.a. tekið mið af veiðireynslu, búnaði og stærð skips. Telji ráðherra að hvalveiðar eða veiðar á tilteknum tegundum hvala geti haft neikvæð áhrif á heildarhagsmuni þjóðarinnar getur hann ákveðið að leyfa ekki eða stöðvað allar eða tiltekna veiðar án tillits til tillagna Hafrannsóknastofnunarinnar.

Því ber að fagna að almenningi sé veittur réttur til að koma að athugasemdum sínum við ákvörðun ráðherra um „reglugerð [um] hvaða tegundir hvala skuli leyft að veiða á tilteknu veiðitímabili og hve marga hvali af hverri tegund.” en vert er að taka fram í 6. gr. þessi réttur sé veittur almenningi og að ákvörðun ráðherra sé kæránleg.

Ákvæði um að ráðherra geti upp á sitt einsdæmi ákveðið hvort „... hvalveiðar eða veiðar á tilteknum tegundum hvala geti haft neikvæð áhrif á heildarhagsmuni þjóðarinnar” og að „... hann ákveðið að leyfa ekki eða stöðvað allar eða tiltekna veiðar án tillits til

tillagna Hafrannsóknastofnunarinnar.” stenst engan veginn kröfur um upplýsingagjöf, gagnsæi ákvarðanatöku eða lýðræðisleg vinnubrögð. Nefna mætti utanríkismálanefnd Alþingis, umhverfisráðuneytið, utanríkisráðuneytið og ferðamálaráðuneytið, auk hagsmunaaðila og samtök almennings sem sjávarútvegsráðherra beri að leita samráðs við um hvernig beri að meta „heildarhagsmuni þjóðarinnar”.

7. gr.

Ráðherra kveður í reglugerð á um nánara fyrirkomulag hvalveiða og getur hann:

1. *Bannað eða takmarkað veiðar á tilteknum hvalategundum eða á ákveðnum svæðum, t.d. vegna hvalaskoðunar.*
2. *Bannað veiðar á hval undir tiltekinni lágmarksstærð.*
3. *Bundið veiðar á tilteknum hvalategundum við ákveðið tímabil.*

Takmarkað fjölda veiddra hvala úr einstökum tegundum á tilteknu svæði eða í tiltekinn tíma.

Ráðherra setur ítarlegar reglur um veiðiútbúnað og veiðiaðferðir við veiðar á einstökum hvalategundum og skulu þær reglur aldrei ganga skemur en reglur sem settar hafa verið í alþjóðlegum samþykktum um það efni, enda sé Ísland aðili að þeim. Þá skal ávallt vera í áhöfn á hverju veiðiskipi a.m.k. einn aðili sem reynslu hefur af veiðum á þeirri hvalategund sem veiðar eru stundaðar á.

Athugasemd: Meginreglan skal vera að hvalveiðar séu bannaðar. Leyfi ráðherra skal vera undantekning frá þeirri reglu.

Reglur Alþjóðahvalveiðiráðsins um veiðiaðferðir eru bindandi fyrir Ísland. Þannig mótmælti Ísland ekki þeirri ákvörðun ráðsins að nota skyldi sprengiskutul við veiðar á hrefnu árið 1979. Á hinn bóginn hefur Ísland ekki skilað inn gögnum til Alþjóðahvalveiðiráðsins varðandi velferð hvala eða drápsaðferðir. Í frumvarpið skortir hvers kyns ákvæði um mannúðlegar drápsaðferðir er taki mið af alþjóðlegum samningum sem Ísland er aðili að.

8. gr.

Fiskistofa annast útgáfu leyfa til hvalveiða. Þegar fyrir liggja ákvarðanir ráðherra um fyrirkomulag hvalveiða á viðkomandi ári, sbr. 5.–7. gr., kynnir Fiskistofa þær reglur og auglýsir síðan eftir umsóknum um veiðileyfi. Í auglýsingu Fiskistofu skal koma fram að upplýsingar um eftirfarandi atriði skuli ávallt fylgja umsóknum:

1. *Stærð og gerð veiðiskips.*
2. *Útbúnað veiðiskips.*
3. *Þekkingu og reynslu áhafnar af hvalveiðum.*
4. *Skotvopnaleyfi og þjálfun í meðferð skotvopna.*
5. *Þátttöku í viðurkenndu námskeiði í meðferð skutulbyssa og sprengiskutla og í aflífunaraðferðum við hvalveiðar.*
6. *Aðstöðu til vinnslu afurða.*
7. *Önnur atriði er máli skipta að mati Fiskistofu.*

Leyfi til hvalveiða eru gefin út til eins árs í senn.

Athugasemd: Í frumvarpið skortir ákvæði þess efnis að hvalveiðiskip verði að vera búin sprengiskutlum frá viðurkenndum framleiðenda. Einnig að útgerðarmenn hvalveiðiskipa verði að láta í té upplýsingar um hversu langur tími líður frá því hvaldýr er skutlað þar til það drepst.

Ekkert ákvæði er um eftirlit með veiðum á hval og því að farið sé að settum reglum.

9. gr.

Óheimilar eru veiðar hvalkálfa í fylgd móður og hvalkúa sem kálfar fylgja.

10. gr.

Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið getur gefið sérstakt leyfi til hvalveiða í vísindalegu augnamiði. Leyfið er háð skilyrðum sem ráðuneytið ákveður og þarf þá ekki að fylgja fyrirmælum laga þessara.

Athugasemd: Enn eitt dæmi um ótakmarkaðar valdheimildir ráðherra án þess að fyrir liggi nokkur ákvæði um samráð innan stjórnarráðsins eða við vísindastofnanir hér heima eða á alþjóðavettvangi.

11. gr.

Auk 50.000 kr. sérstaks gjalds fyrir veiðileyfi skulu eigendur skipa sem hafa leyfi til hvalveiða greiða hvalveiðigjald fyrir hvern veiddan hval. Þyngd hvers hvals skal metin út frá lengd og ummálmælingu hans en Hafrannsóknastofnunin gefur út sérstakar leiðbeiningarreglur varðandi þessar mælingar. Greiða skal hvalveiðigjald sem hér segir: Fyrir hver 500 kg af þannig metinni þyngd hvals skal greiða 2.860 kr.

Fiskistofa innheimtir gjald fyrir veiðileyfi við útgáfu leyfis. Fiskistofa skal leggja á hvalveiðigjald í næsta mánuði eftir að hvalur er veiddur. Fiskistofa skal innheimta hvalveiðigjald. Gjaldið fellur í gjalddaga einum mánuði eftir útgáfu reiknings. Eindagi er 15 dögum eftir gjalddaga. Hafi greiðsla ekki borist innan mánaðar frá gjalddaga fellur veiðileyfi skips niður. Lögveð er í skipi fyrir gjaldinu. Ef gjald er ekki greitt á eindaga reiknast dráttarvextir af fjárhæð gjalds til greiðsludags í samræmi við reglur laga um vexti og verðtryggingu. Hvalveiðigjald rennur í ríkissjóð.

Athugasemd: Í athugasemd frumvarpshöfunda við þessa grein kemur fram að meðalþyngd hrafnreyða sé 1,5 tonn. Hvaðan hafa höfundar frumvarpsins slíkar upplýsingar? Ekki er kunnugt um að Hafrannsóknarstofnun – þrátt fyrir margra ára rannsóknir á dauðum hrefnum – viti nokkuð um meðalþyngd þeirra skepna sem veiddar voru á tímabilinu 2003 – 2009.¹⁴

¹⁴ Þingmenn sem spurt hafa sjávarútvegsráðherra um þessi mál hefur verið vísað á útgerðarmennina sjálfa.

Í bókinni "Den norske vågehvalfangsten. Fangst historie, forskning, problemer" eftir Åge Jonsgård, Kommandør Chr. Christensens Hvalfangsmuseum, publikasjon 27, Sandefjord 1992, bls. 40, er línurit yfir meðaltal kjöts og spiks af 978 hrefnur teknar við Lofoten.

Þar kemur fram, að

Lengd	Kjöt	Spik
9,2 m	3.500 kg	1.500 kg
7,6 m	2.000 kg	800 kg
6,1 m	1.000 kg	400 kg.

Þessar tölur koma upphaflega frá Christensen & Stensholt, Weights of meat and blubber flensed from minke whales in the Northeast Atlantic, 1992, IWC/SC/44/NAB5.

Samkvæmt þessu má ætla að meðalmagn hrefnukjöts af hverju dýri sem veiðist hér við land sé meira en 1,5 tonn enda flest dýr yfir 7 metrum á lengd.

12. gr.

Fiskistofa sviptir skip leyfi til hvalveiða ef útgerð eða áhöfn skips eða aðrir þeir sem í þágu útgerðar starfa hafa brotið gegn ákvæðum laga þessara eða reglum settum samkvæmt þeim.

Við fyrsta brot sem varðar sviptingu veiðileyfis skal leyfissvipting ekki standa skemur en eina viku og ekki lengur en tólf vikur eftir eðli og umfangi brots. Við ítrekuð brot skal svipting ekki standa skemur en fjórar vikur og ekki lengur en eitt ár.

Við fyrsta minni háttar brot getur Fiskistofa, þrátt fyrir ákvæði 1. og 2. mgr., veitt hlutaðeigandi útgerð skriflega áminningu.

Athugasemd: Hver eða hvaða stofnun hefur eftirlit með að farið sé að lagaákvæðum?

13. gr.

Ákvörðunum Fiskistofu samkvæmt þessum lögum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim verður skotið til sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytisins, enda sé það gert innan mánaðar frá því að aðila var tilkynnt um ákvörðun. Kæra samkvæmt þessari grein frestar ekki réttaráhrifum ákvörðunar.

Athugasemd: Náttúruverndarsamtök Íslands líta svo á að hér sé um almenna kærueimild að ræða.

Engar athugasemdir eru gerðar við 14., 15., 16. og 17. gr. frumvarpsins.

Ákvæði til bráðabirgða.

Þrátt fyrir ákvæði um fjárhæð hvalveiðigjalds í 11. gr. skal greiða hvalveiðigjald á árinu 2009 sem hér segir: Fyrir hver 500 kg af metinni þyngd hvals skal greiða 1.000 kr.

Athugasemdi rvið laga frumvarp þetta.

Þann 10. mars 1999 ályktaði Alþingi að hefja skyldi hvalveiðar hið fyrsta hér við land. Í kjölfar ályktunarinnar voru ýmis skref stigin að því markmiði. Ber þar að nefna m.a. kynningu á málstað Íslands erlendis, endurinnngöngu í Alþjóðahvalveiðiráðið, virka þátttöku innan Alþjóðahvalveiðiráðsins við tilraunir til að koma þar á stjórnkerfi fyrir hvalveiðar í atvinnuskyni sem og málflutning á vettvangi samningsins um alþjóðaverslun með tegundir villtra dýra og plantna sem eru í útrýmingarhættu (CITES), virka þátttöku innan Norður-Atlantshafssjávarspendýráðsins (NAMMCO), viðamiklar talningar á hvalastofnum og framkvæmd hrefnuhluta vísindaáætlunar Hafrannsóknastofnunarinnar. Það var síðan þann 17. október 2006 sem sjávarútvegsráðherra lýsti því yfir á Alþingi að atvinnuveiðar á hrefnu og langreyði mundu hefjast að nýju hér við land eftir tuttugu og eins árs hlé.

Núgildandi hvalveiðilöggjöf er frá árinu 1949 og var á sínum tíma sett til þess að unnt væri að framfylgja þeim ákvæðum um nýtingu hvalastofnanna sem samþykktar væru á vegum Alþjóðahvalveiðiráðsins. Lögin bera því sterk kennimerki liðins tíma og þarfnast endurskoðunar með hliðsjón af breyttum aðstæðum í þjóðfélaginu og þeirri þróun sem hefur orðið á stjórnsýslurétti. Af þessum sökum skipaði sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra nú í febrúar nefnd til að gera tillögur að endurskoðaðri löggjöf um hvalveiðar. Nefndinni var ætlað að hafa hliðsjón af öðrum lögum um nýtingu sjávarauðlinda í því skyni að tryggð yrði, eftir því sem kostur væri, hvalavernd en jafnframt að samræmis í stjórn hvalveiða og í stjórn á öðrum nytjastofnum sjávar yrði gætt. Þá var nefndinni ætlað að taka til athugunar hvort lagabreytingar væri þörf vegna tæknilegra atriða sem lytu að framkvæmd veiða og annarra atriða er máli skipta að hennar mati. Formaður nefndarinnar er Jón B. Jónasson, fyrrverandi ráðuneytissjóri, en auk hans skipa nefndina Ásta Einarsdóttir lögfræðingur og Jóhann Guðmundsson, aðstoðarmaður ráðherra. Þá er Ástráður Haraldsson hæstaréttarlögmaður sérstakur ráðgjafi nefndarinnar.

Frumvarpið byggist á þeirri meginforsendu að ef hvalveiðar verði stundaðar hér við land þá verði það gert á ábyrgan og sjálfbæran hátt. Það er á valdi sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra hvort hvalveiðar eru stundaðar og í hve miklum mæli. Er það í samræmi við þann hátt sem hefur verið og er hér ítrekað. Hafrannsóknastofnunin gerir tillögur til ráðherra um nýtingu hvalastofnanna í upphafi árs. Ráðherra kynnir þessar tillögur og forsendur þeirra og gefur þeim sem það kjósa frest til að koma athugasemdum sínum á framsæri vegna þeirra. Að þeim fresti liðnum tekur ráðherra ákvörðun um hvaða tegundir hvala skuli veiða og hve marga af hverri tegund. Þetta gefur ráðherra færi á að taka tillit til rökstuddra athugasemda um hagsmunaaðrekstra við aðrar atvinnugreinar, svo sem hvalaskoðun.

Gert er ráð fyrir því að fyrirkomulag á veiðum smáhvala, einkum á hnísum og höfrungum, verði óbreytt en ráðherra geti þó gripið inn í telji hann þess þörf. Engin ástæða er til að koma upp flóknu stjórn- og eftirlitskerfi um þessar veiðar sem ekki eru stundaðar í atvinnuskyni.

Þegar fyrir liggur hvort veiða megi hvali á sjálfbæran hátt og þá hvaða hvali megi veiða og hve marga af einstökum tegundum tekur ráðherra ákvörðun um það með hvaða hætti þeim veiðum er stjórnað. Hann getur valið milli aðferða í því efni samkvæmt

frumvarpinu. Heimilt væri honum að skipta leyfilegum fjölda dýra eða hluta þeirra á milli skipa og við það taka mið af t.d. reynslu þeirra eða stærð. Hann gæti einnig ákveðið að veiðar skyldu frjálsar uns tiltekinn heildarfjöldi dýra væri veiddur eða ákveðið að takmarkanir yrðu á fjölda veiddra hvala á tilteknum tíma. Hafa ber í huga að hvalveiðar hafa ekki verið stundaðar með frjálsum hætti hér við land eins og fiskveiðar. Þykir því ástæða til þess að setja um þessar veiðar almennar reglur þar sem allir þeir sem fullnægi tilteknum skilyrðum komi til greina við veitingu veiðileyfa. Í frumvarpinu eru ýmis ákvæði sem lúta að skilyrðum fyrir veitingu leyfa til hvalveiða en gert er ráð fyrir að mun itarlegar verði kveðið á um þau í reglugerðum.

Auk þess sem frumvarpið veitir viðtæka möguleika við stjórn hvalveiða og eftirlit með þeim til að tryggja mannúðlega aflifun þá eru ákvæði í frumvarpinu sem tryggja eiga að fullkomnum veiðitækjum sé beitt og að aðilar sem veiðarnar stundi hafi þjálfun í meðferð veiðitækja. Að lokum má nefna að ráðherra hefur heimildir til þessa að binda hvalveiðar við ákveðin svæði, m.a. í því skyni að tryggja að þær trufla ekki hvalaskoðun. Að öðru leyti er vísað til athugasemda við einstakar greinar.

Athugasemd: Í almennum athugasemdum frumvarpshöfunda við frumvarpið kemur fram að þeir hafa lítt eða ekki hugað að hvalaskoðun eða hvalavernd. Þeim virðast sjónarmið aðila í ferðaþjónustu með öllu ókunnug..

Ekkert liggur fyrir um árangur af „kynningu á málstað Íslands erlendis“. Áður en löggjafinn ræðst í lagasetningu af þessu tagi er mikilvægt að sjávarútvegsráðherra gerir Alþingi grein fyrir þeim árangri sem orðið hefur af fjárveitingum til kynningar á málstað Íslands í hvalveiðimálum. Ætla má að sá árangur sé harla lítill en kostnaðurinn mikill.

Síðan segir: „Lögin bera því sterk kennimerki liðins tíma og þarfnast endurskoðunar með hliðsjón af breyttum aðstæðum í þjóðfélaginu og þeirri þróun sem hefur orðið á stjórnsýslurétti.“ Ekki verður séð af frumvarpinu hvernig höfundar vilja bæta úr þessari þörf á endurskoðun laganna öðru vísi en með auka valdheimildir ráðherra.

Ákvæði um eftirlit með veiðum í frumvarpinu eru fátækleg.

Athugasemdir [nefndarinnar] við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Hvalastofnar teljast til nytjastofna sjávar, enda voru hvalveiðar stundaðar hér mestan hluta síðustu aldar. Þótt hvalveiðar hafi ekki verið stundaðar hér við land að marki á undanförunum árum hefur vilji Alþingis staðið til þess að þessir nytjastofnar verði nýttir. Í 1. málsl. 1. mgr. segir að hvalastofnar á Íslandsmiðum séu sameign íslensku þjóðarinnar og áréttar það mikilvægi þess að Íslendingar hafi fullt forræði yfir nýtingu þessarar auðlindar. Jafnframt felst í þessu sú stefnumörkun að markmiðið með stjórn nytjastofna sjávar sé að nýta þá á sjálfbæran hátt til hagsbóta fyrir þjóðarheildina. Í 2. málsl. 1. mgr. segir að markmið laganna sé að stuðla að verndun og hagkvæmri nýtingu hvala á sjálfbæran hátt, m.a. í samræmi við þau sjónarmið sem fram koma í hafréttarsamningi

Sameinuðu þjóðanna. Hvað varðar tilvísunina í hafréttarsamning Sameinuðu þjóðanna er sérstaklega verið að vísa til skyldu Íslands samkvæmt samningnum til samstarfs við ríki með verndun og nýtingu sjávarspendýra í huga. Í 2. málsl. 65. gr. hafréttarsamnings Sameinuðu þjóðanna segir: „Ríki skulu starfa saman með verndun sjávarspendýra í huga og skulu, hvað hvali snertir, einkum starfa á vettvangi viðeigandi alþjóðastofnana að verndun og stjórnun þeirra og rannsóknum á þeim.“ Ísland uppfyllir skyldu sína samkvæmt þessari grein með aðild og samstarfi sínu innan Alþjóðahvalveiðiráðsins og Norður-Atlantshafssjávarspendýráðsins.

Athugasemd: Hér er fullmikið sagt. Vissulega voru einhverjar veiðar á hreftum stundaðar mest alla 20. öldina. Á hinn bóginn voru ekki stundaðar skráðar hreftuveiðar nema á tímabilinu 1974 – 1985 en á því tímabili veiddust 183 dýr að meðaltali á ári. Fyrir utan veiðar erlendra útgerða í lok 19. aldar og í upphafi þeirrar 20. voru stórhvelaveiðar ekki stundaðar á Íslandi nema í litlum mæli í lok 4. áratugarins og síðan frá 1948 til 1989. Þótt hvalveiðar hafi verið stundaðar um fimm áratuga skeið á síðustu öld er óþarfi að gera of mikið úr mikilvægi þeirra.

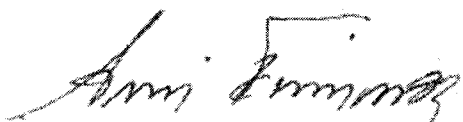
Eins og fram kemur í athugasemdum við 1. gr. frumvarpsins fer því fjarri að Íslendingar hafi fullt „forræði yfir nýtingu þessarar auðlindar.“ Samkvæmt Hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna hvílir samstarfsskylda á aðildarríkjum sáttmálans og þar eð Ísland var í forustu um tilurð Sáttmálans hljómar það furðulega að höfundar frumvarpsins telji að Íslendingar hafi „fullt norræði yfir nýtingu þessarar auðlindar.“

Enn er vísað til niðurstöðu Gunnars G. Shcram och Davíðs Björvinssonar í lögfræðilegu álitum þeirra fyrir forsætisráðherra, Hvalveiðar Íslendinga í ljósi þjóðarréttar, Forsætisráðuneytið 1993, þess efnis að NAMMCO fullnægir ekki þjóðréttarlegum skuldbindingum Íslands samkvæmt Hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna.

Þingmenn eru og hvattir til að kynna sér greinar sem fram koma í Viðauka I *Staða hvala í sjávarlífríkinu við Ísland og líffræðilegar bábyljur um nauðsyn hvalveiða* fyrirlestur Dr. Hilmar J. Malmquist, náttúrufræðing, á málþingi Náttúruverndarsamtaka Íslands 24. febrúar 2009 og Viðauka II, *Blóraböggjar LÍÚ* eftir Hilmar J. Malmquist, Morgunblaðið 18. mars 2009.

Virðingarfyllt,

f.h. Náttúruverndarsamtaka Íslands,

Árni Finnsson, formaður.

27.5.2009

Athugasemdir við nýju hvalalögin 112. mál

Góðan dag.

Undirritaður vill koma á framfæri nokkrum athugasemdum við þskj. 141, frumvarp til laga um hvali.

Undirritaður fagnar því að frístundaveiðar á smáhvölum séu látnar afskiptalausar (4. gr.)

Undirritaður mótmælir þeirri kröfu að ávallt skuli vera í áhöfn a.m.k. einn aðili sem reynslu haf af veiðum á þeirri hvaltegund sem veiðar eru stundaðar á (7.gr.) Þessi krafa er óeðlileg og ósamgjörð. Líffærafræðilegur munur milli hvaltegunda er hverfandi og alls ekki flóknara að skulda stóran hval heldur en lítinn, hafi menn til þess réttu vopnin. Einnig má benda á það að andanefjur og háhyrningar geta orðið stærri en hrefnur en andanefjur og háhyrningar teljast til smá hvala en hrefnur til stórhvala. Undirrituðum væri samkvæmt því heimilt að skutla andanefju og háhyrning í frístundum en ekki hrefnu. Það sem helst greinir á milli þessara tegunda er það að hrefnan er hefðbundinn nytjahvalur en andanefja og háhyrningur ekki. Þá komum við líka að því sem hefur verið augljóst frá upphafi, að stjórnvöld ætla sér að halda nýlögum frá atvinnuhvalveiðum eins og sjá má á afar illa ígrunduðu ákvæði reglugerðar nr. 359/2009 um þriggja mánaða samfelldan skyttutíma, áður en menn mega gerast skyttur (fá leyfi) og því mjög mikilvægt að þetta mjög svo hæpna reglugerðarákvæði verði ekki fest í lög. Hnísa og höfrungur eiga alveg jafn mannúðlega meðferð skilið og stórhveli þ.e. að vera skulduð á sem öruggastan og mannúðlegastan hátt. Menn sem farið hafa með skotvopn og sturdað hverskonar veiðar eða umgengni við skepnur skilja það og virða.

Undirritaður fer því fram á að ákvæðið um vanan mann í áhöfn verði afmáð, enda kemur það að sjálfi sér ef menn ætla að stunda veiðarnar að þeir verða vanir, menn þurfa bara að fá að byrja. Einu sinni er allt fyrst.

Bæna mátti við greinina, til að friða gagnrýnendur, að þeir sem í fyrsta skiptið ætli að stunda atvinnuhvalveiðar skuli undirgangast námskeið í meðferð sprengiskutla og aflífunaraðferðum stórhvela, eins og farið er fram á í reglugerð nú þegar.

Í athugasemdum við frumvarp þetta má lesa eftirfarandi: Hafa ber í huga að hvalveiðar hafa ekkert verið stundaðar með frjálsum hætti hér við land eins og fiskveiðar.

Í fyrsta lagi hafa fiskveiðar, síður en svo, verið stundaðar með frjálsum hætti á undanförunum árum. Sú laga- og reglugerðarfjöld sem um fiskveiðar gildir talar sínu máli.

Í öðru lagi voru skilyrði fyrir hvalveiðileyfum mun vægari heldur en nú er farið fram á.

Ekkert við veiðarnar hefur breyst á þann veg að ekki sé hægt að kenna það á námskeiðinu.

Í athugasemdum við einstakar greinar frumvarpsins má lesa eftirfarandi um 7. gr.: Ákvæðið í 2. málsl. þar sem er kveðið á um það ófrávíkjanlega skilyrði að ávallt skuli vera um borð í hveiju veiðiskipi a.m.k. einn aðili sem reynslu hafi af veiðum á þeirri hvalategund sem veiðar eru stundaðar á miðar í raun að sama marki og ákvæði 1. málsl. 2. mgr., þ.e. að veiðar fari sem best fram.

Tilvitnun lýkur.

Seg um sem svo að vanur maður af hvalbát sem stundar langreyðarveiðar vilji fara á hrefnuveiðar, þá telst hann ekki vanur maður lengur af því að það er ekki verið að veiða

sönu tegund. Þar fyrir utan eru hinir svokölluðu vönu menn, teljandi á fingrum sér og því fyrirsjáanlegt að hvalveiðar leggjast af á Íslandi þegar þessir herra menn fara í land. Það er ekkert sem tryggir það að veiðar hjá vönum manni fari betur fram. Kræfan um vanan mann á því ekkert skylt við hagsmuni eða velferð veiðidýrsins heldur er einþöngu til þess fallin að halda örfáum einstaklingum í greininni og öllum öðrum frá kjö kótlunum.

Niðurstaðan er því sú að ef undirritaður hefur undirgengist námskeið í meðferð á skulbygnum og sprengiskutlum og aflífunaraðferðum á stórhvelum, hefur aðgang að bát og vopnum sem uppfylla skilyrðin, þá er ekkert sem mælir á móti því að undirritaður hefji atvinnuhvalveiðar.

Pállni Jónsson
kt: 200980-5149
Sauðárkrókur

Samtök eigenda sjávarjarða.
Pósthólf 90,
780 Hornafirði.

Skrifstofa Alþingis – nefndarsvið,
Sjávarútvegsnefnd,
Austurstræti 8-10,
150 Reykjavík.

Alþingi
Erindi nr. P 137/529
komudagur 6.7.2009

Reykjavík, 6. júlí 2009.

Málefni: Athugasemdir Samtaka eigenda sjávarjarða við frumvarp til laga um hvali. (Lagt fyrir Alþingi á 137. löggjafarþingi 2009).

Formáli:

Hinn 5. júlí 2001 voru Samtök eigenda sjávarjarða stofnuð á fundi sem haldinn var í Reykjavík. Félagar í SES eru um 400. Jarðir með skráðan útræðisrétt eru rúmlega 1.000. Heildarfjöldi jarða sem eiga land að sjó eru taldar vera 2.240.

Markmið Samtakanna er eftirfarandi:

- Að fá útræðisrétt sjávarjarða virtan á ný og staðfestan í lögum um stjórn fiskveiða.
- Að vinna að því að eignarréttindi sjávarjarða innan netlaga, sem og tiltöluleg eignarhlutdeild í sjávarauðlindinni í heild, verði virt og í heiðri höfð.

Frá því að Samtökin voru stofnuð hafa ofangreind markmið ítrekað verið kynnt á opinberum vettvangi.

Nú liggur fyrir að stefnumál Samtakanna hafa ekki fengið framgang við hefðbundna umræðu við lagasetningu á Alþingi þegar lög um stjórn fiskveiða hafa verið endurskoðuð.

Í nýlegu álit Mannréttindadómstóls Evrópu, í máli grásleppubónda, kemur eftirfarandi fram: *“Ennfremur er það niðurstaða dómsins að réttur kæranda til þess að stunda fiskveiðar í netlögum úti fyrir sjávarjörðinni sem um ræðir hafi stofnað til “eignar” í skilningi 1. gr. samningsviðauka 1”* (undirstrikun bréfitara). Refsimál þetta er sérmál grásleppubóndans en er ekki mál sjávarjarða í heild.

Hluti auðlindarinnar, svo nefnd netlög, eru í einkaeign samkvæmt Mannréttindasáttmála Evrópu. Sjór, dýralíf og plöntulíf er á ferð milli netlaga og ytra svæðis og er því sjávarauðlindin óskipt og á flakki. Eigendur sjávarjarða eru meðeigendur að sjávarauðlindinni og eigendur eins mikilvægasta hluta hennar, þ.e. grunnsævisins næst landi.

Samtök eigenda sjávarjarða eru fjölmenn hagsmunasamtök um sjávarauðlindina, auk þess sem stefnumál þeirra er stærsta og umfangsmesta byggða- og réttlætismál síðari tíma.

Samtökin eru með heimasíðu. Slóðin er: www.ses.is

Samkvæmt skilgreiningu í Lögbókin þín eftir Björn Þ. Guðmundsson, prófessor í lögum, þá eru netlög eftirfarandi: “Netlög nefnist ákveðið belti meðfram landi í sjó og vötnum sem tiltekin

eignarréttindi eru bundin við. Netlög eru talin falla undir eignarrétt eiganda → *landareignar*“. Ennfremur er vísað í meðfylgjandi auglýsingu frá 3. október 2003.

Misjafnt er hvernig þetta belti í sjó er skilgreint. Annars vegar er um að ræða netlög 115 metra út frá stórstraumsfjöruborði þar sem aðdjúpt er og hins vegar netlög út á dýpi 20 möskva selnótar eða út á um 7,5 metra dýpi miðað við stórstraumsfjöruborð þar sem grunnsævi er meira (skýringar Páls Vidalin, lögmanns 1667-1727).

Eins og kemur fram í formála, þá er sjórinn, dýralíf og plöntulíf á ferð milli netlaga og ytra svæðis. Engin bein skil eru á milli þessara svæða. Sjávarauðlindin er því óskipt sameign. Í því sambandi mætti vísa í svonefnda deilistofna, flökkustofna, sem eru á ferð milli svæða og semja þarf um.

Tveir sjávarlíffræðingar við Háskóla Íslands og Hafrannsóknarstofnun segja eftirfarandi í grein sinni í Morgunblaðinu 13. apríl 2008: *“Grunnsævið gulls ígildi. Færa má rök fyrir því að grunnu hafsvæðin við Ísland séu ein mikilvægasta auðlind þjóðarinnar. Þar er vagga fjölmargra nytjastofna og þaðan streyma nýliðarnir út á miðin. Meðal annars hafa réttindi sjávarjarða verið í umræðunni”*. Svo segir: *“Grunnsævið í kringum Ísland (grynnra en 50 m) gegnir veigamiklu hlutverki sem uppeldisslóð fyrir okkar helstu nytjafiska”*. Fleiri vísindamenn taka í sama streng svo sem dr. Veerle Vanderweeld, framkvæmdastjóri alheimsáætlunar um varnir gegn mengun hafsins frá landi, en hún segir í viðtali í Morgunblaðinu 27. október 2000: *“Skilgreind strandsvæði eru einnig hýbýli 90% fiska og skeldýra”*. Vísað er í viðtal við dr. Kenneth Sherman, forstjóra Narragansett hafrannsóknarstofnunarinnar á Rhode Island í Fréttablaðinu 31. janúar 2002 en hann segir m.a.: *“Vistkerfi óháð landamærum og efnahagslögsögu. Hann vísar í strandsvæði, frá árkerfum að landgrunnsörkum og ytri örkum helstu straumkerfa. Tvö eða fleiri samliggjandi lönd deila oft eina og sama vistkerfinu”*. Höfðað er til hlutdeildar í deilistofnum. Vísað er í viðtal í Morgunblaðinu 4. júlí 2005 við dr. Kathy Sullivan, geimfara og könnuð í Explorers Club, en hún segir: *“Strandsvæðin skipta miklu máli fyrir fiskveiðar og eru mikilvægar fiskuppeldisstöðvar. Umhverfisgæði almennt taka mið af ástandi strandsvæðanna sem eru lungu og lifur jarðarinnar”*. Að lokum ber að nefna í þessu sambandi tvo þætti dr. David Attenboroughs *“Hafið bláa hafið”* en þeir voru sýndir í íslenska sjónvarpinu 16. og 23. nóvember 2003. Þættir 7 og 8 fjalla um strandsvæði sem má segja að hér á landi séu oft nefnd netlög. Þættirnir skýra vel hversu mikilvæg netlögin eru. Hversu fjölskrúðugt dýra- og plöntulíf er á strandsvæðunum og hvað það er mikilvægt fyrir lífið utar í hafinu.

Landhelgi er skilgreind út frá landi og eru því netlög í landhelgi Íslands og innan efnahagslögsögunnar.

Nú er ljóst að mannréttindadómstóll Evrópu lítur svo á að netlög séu eign í skilningi 1. gr. 1. viðauka mannréttinasáttmála Evrópu. Alþingi getur því ekki lengur hundsáð þennan eignarrétt og ber að virða hann.

Athugasemdir vegna frumvarpsins:

Alþingi hefur ekki umboð eða heimildir til að ráðstafa eignarrétti sjávarjarða. Alþingi ber að fara að lögum sem það hefur sjálft sett svo sem eignarréttarákvæði stjórnarskrárinnar og fleiri lögum um netlög.

Lagt hefur verið fram frumvarp sem nefnt hefur verið frumvarp um hvali. Sjávarströndin og netlögin þar fram undan er víða í einkaeign. Það er álit eigenda sjávarjarða að Alþingi geti ekki sett lög um hvali og ráðstöfun á auðlindinni án þess að meðeigendur að henni séu hafðir með í ráðum. Annað hefur löggjafarsamkoma þjóðarinnar ekki umboð eða heimildir til.

Alþingi getur ekki sett lög sem ráðstafar, skerðir eða sviptir aðila sem fyrir eiga réttindi í landhelginni, fiskveiðilandhelgi Íslands. Til að setja lög um slíkar eignir þá þarf Alþingi fyrst að afla sér þeirra eignarréttinda sem það hyggst ráðstafa eða skerða.

Það er krafa eigenda sjávarjarða, sem meðeigenda að óskiptri sjávarauðlindinni, að þeir verði hafðir með í ráðum með lagasetningu er tengist sjávarauðlindinni og sérstaklega þegar um er að ræða lagasetningu sem tengist strandsvæðum en lög um hvali getur tengst þessum svæðum.

Óskað er eftir fundi með sjávarútvegs- og landbúnðarnefnd Alþingis um þessi mál sem allra fyrst.

Virðingarfyllst,
Samtök eigenda sjávarjarða.

Ómar Antonsson, formaður.

Meðfylgjandi er til upplýsinga:

1. Auglýsing, dags. 3. október 2003 er skilgreinir rétt og eign sjávarjarða í auðlindinni samkvæmt íslenskum lögum.
2. Bréf, dags. 7. nóvember 2002 til Dr. Franz Fischlers, ráðherra Evrópusambandsins.

Auglýsing

um einkaeign á hafsvæðinu í netlögum og að sjávarjörðum fylgir eignarhlutdeild í sjávarauðlindinni í heild

Með vísan til meginreglna íslensks réttar um réttaráhrif friðlýsinga og lögfestna, sbr. m.a. 16. og 17. kap. landleigubálks Jónsbókar, og með vísan til samkvæmrar dómiðkunar frá ómunatíð og neðangreindra tilvitnana í sett lög, þá **kunngjörst hér með og tilkynnist:**

- Eigendur sjávarjarða eiga eignarréttarlega hlutdeild í sjávarauðlindinni og beinan eignarrétt að fiskveiði í netlögum sem er varinn af 72. gr. stjórnarskrárinnar.
- Eigendur sjávarjarða eiga ítaksrétt til veiða í fiskhelgi utan netlaga og á hefðbundnum miðum, sem jafna má til afréttarréttinda og er því eignarréttarlegs eðlis og varinn af 72. gr. stjórnarskrárinnar.
- Útræði/heimræði og útræðisréttur, er einnig varinn af 75. gr. stjórnarskrár, enda jafnframt atvinnuréttarlegs eðlis.
- Sjórinn og sjávarbotninn í netlögum er víða mikilvæg uppeldisstöð og þar er oft mikil fiskgengd. Lífríkið og sjórinn innan og utan netlaga er ein hreyfanleg og óskipt heild. Þetta staðfestir séreignarhlutdeild sjávarjarða í sameign íslensku þjóðarinnar sem nefnd er í 1. gr. laga um stjórn fiskveiða.

Sjávarjarðir á Íslandi eiga og hafa frá ómunatíð átt hlutdeild í sjávarauðlindinni. Eignarhlutdeild þessi byggist í fyrsta lagi á netlögum, sem er ákveðið svæði í einkaeign í sjó út af landi (samanber meðal annars 3. kapítula rekabálks Jónsbókar frá 1281, 3. gr. tilskipunar um veiði á Íslandi frá 20. júní 1849, 1. gr. laga nr. 39/1914 um beitutekju, 4. og 5. gr. vatnalaga nr. 15/1923, 14., 72., 77., og 96. gr. laga nr. 76/1970 um lax og silungsveiði, 1. og 2. gr. laga nr. 73/1990 um eignarrétt íslenska ríkisins að auðlindum hafsbotsins, 1. gr. laga nr. 64/1994 um fuglaveiðar, 1. og 2. gr. laga nr. 57/1998 um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu og 1. gr. laga nr. 13/2001 um leit, rannsóknir og vinnslu kolvetnis). Í öðru lagi eiga sjávarjarðir fornan atvinnurétt, svokallað útræði/heimræði, sem metið hefur verið í fasteignamati og einnig hvalveiðiréttindi.

Fiskveiðilandhelgi Íslands, sem miðast út frá landi, víðast út frá landi sem er í einkaeign, nær einnig yfir netlög og er því þessi séreignarréttur hluti af landhelginni, sbr. 1. gr. laga nr. 41/1979 um landhelgi Íslands. Hafið og lífríkið í netlögum, ásamt öllum gögnum og gæðum, fylgir sjávarjörðum og er eign eigenda sjávarjarða. Einn frjósamasti hluti hafsins er í netlögum og er lífríkið ásamt sjónum sjálfum á hreyfingu milli netlaga í einkaeign og ytra svæðis þar sem ríkið fer með umráð. Auðlindin er því óskipt sameign.

Vísað er til þess, að með lögum um stjórn fiskveiða hefur eigendum sjávarjarða verið einhliða meinað að nýta þessa eign sína, án þess að fullt verð hafi komið fyrir, samkvæmt 72. gr. stjórnarskrárinnar og án þess að friðunarástæður eða önnur haldbær lagarök fyrir takmörkun eignarréttinda séu fyrir hendi.

Reykjavík, 3. október 2003.

Samtök eigenda sjávarjarða

Ómar Antonsson, formaður

Samtök eigenda sjávarjarða.
(Association of Coastal Property Owners)
PO Box 90,
780 Hornafjörður,
Iceland.

Dr. Franz Fischler,
Commissioner for Agriculture, Rural Development and Fisheries,
European Commission,
200, rue de la Loi,
B-1049 Brussels, Belgium.

Iceland 7th November 2002.

Dear Dr Fischler,

Re: Ownership of the fishery resources in Icelandic waters

The Icelandic Association of Coastal Property Owners wishes to inform the European Commission for Agriculture, Rural Development and Fisheries that Iceland's fisheries jurisdiction (economic zone) is not owned exclusively by the Icelandic State. Under Icelandic law on property rights, the part immediately adjacent to the shore is the private property of the owners of the land that includes the shore. Thus, not only the water, extending to a certain limit from the shoreline, but also the living resources in it, are in private ownership. Part of these living resources move between the privately-owned area and the area over which the state has control. Thus, these resources are common property that has not been divided among the owners. As regards these proportional ownership rights pertaining to coastal properties, we refer to Article 72 of the Icelandic Constitution on the right of private ownership and to Article 1 of Protocol 1 to the European Declaration on Human Rights, which states that every person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions. This was ratified by representatives of the Icelandic government on 19th June 1953, became binding on Iceland on 3rd September 1953 and was incorporated in the Constitution of the Icelandic Republic in 1994.

When the Icelandic Fisheries Management Act was first passed in 1983, no account was taken of the fact that part of the fisheries jurisdiction is in private ownership; thus, the Althing (the legislative assembly) exceeded its powers according to law. The legally prescribed procedures regarding enforced possession of property were not observed, and therefore no legal possession of these properties has taken place. Catch quotas were imposed after 1983, these quotas being allocated to vessels and the owners of vessels, but the owners of coastal properties, i.e. the partial owners of the coastal waters, received no quota. Thus, the owners of coastal properties in Iceland have been illegally deprived of their legal possessions, and consequently of the employment rights which they had enjoyed for the previous 1,000 years.

Our association is now working to have these ancient rights respected and to have the associated perquisites recognised and returned to their legal owners.

The Icelandic State is not the agent of the coastal property owners concerning common marine resources that have not been divided among the owners, and it therefore does not have full authority to discuss these matters. If it should happen that Iceland and the European Union enter into discussions on fisheries policy or on Iceland's membership of the EU, then we request that EU officials take the facts recounted above into account and ensure that all owners of these resources are involved in the negotiations.

Yours sincerely,
On behalf of the Icelandic Association of Coastal Property Owners,

---

Ómar Antonsson, Chairman.

Copies to:

The Althing's Standing Committee on Fisheries, Alþingi, 150 Reykjavík.
Mr Davíð Oddsson, Prime Minister. Prime Minister's Office, Stjórnarráðshúsinu, 150 Reykjavík.
Mr Halldór Ásgrímsson, Minister for Foreign Affairs, Ministry for Foreign Affairs, Rauðarárstíg 25, 150 Reykjavík.
Mr Árni Matthíasson, Minister of Fisheries, Ministry of Fisheries, Skúlagötu 4, 150 Reykjavík.
Mr Guðni Ágústsson, Minister of Agriculture, Ministry of Agriculture, Sölvhólsgrötu 2, 150 Reykjavík.
Mr Sven Ludvikssen, Norwegian Minister of Fisheries, PO Box 8118 Dep., N 0032, Oslo, Norge.
Mr Eliot Morley, Department for Environment, Food and Rural Affairs, Noble House 17 Smith Square, London SW1P 3JR, U.K.

Alþingi
Erindi nr. P 137/580
Komudagur 9.7.2009

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 8. júlí 2009

Efni: Frumvarp um hvali

Samtök ferðapjónustunnar hafa fjallað um frumvarp um hvali sem liggur fyrir Alþingi á 137. löggjafarþingi 2009. Eftir lestur frumvarpsins er ljóst að frumvarpið fjallar fyrst og fremst um hvalveiðar og lítið tillit tekið til þess að hvalaskoðun hefur verið ein helsta nýting hvalastofnanna við landið síðustu árin. Á síðasta ári fóru 115 þúsund manns í hvalaskoðun og er því orðið um mikilvægan atvinnuveg innan ferðapjónustunnar að ræða og furðulegt að ekkert skuli minnst á hann í frumvarpinu ef frá er talin ein setning um að ráðherra geti afmarkað svæði fyrir hvalaskoðun.

Í svari Jóns Bjarnasonar við fyrirspurn á Alþingi í maí s.l. um hvalveiðar segir:

„Stjórnvöld munu hins vegar fylgjast grannt með framvindu veiðanna og mála þeim tengdum og áskilja sér allan rétt til að grípa inn í verði breytingar á forsendum. Þá mun grundvöllur hvalveiða verða endurmetinn og því starfi mun verða lokið fyrir undirbúning vertíðar ársins 2010. Þetta endurmat felst m.a. í rannsókn á þjóðhagslegri þýðingu hvalveiða þar sem vegnir verða og metnir mismunandi hagsmunir.“

Það hlýtur að teljast eðlilegt að beðið sé eftir ofangreindu endurmati áður en lagt er fram frumvarp að nýjum lögum. Markmið frumvarpsins virðist fyrst og fremst vera að treysta hvalveiðar í sessi og efla valdheimildir sjávarútvegsráðherra til að stjórna hvalveiðum.

Samtök ferðapjónustunnar leggja til að beðið verði eftir niðurstöðum rannsókna á þjóðhagslegri þýðingu bæði hvalveiða og hvalaskoðunar áður en nýtt frumvarp verði lagt fram. Þau leggja ennfremur til að í nýjum lögum um hvali verði kveðið á um nýtingu hvala með hvalaskoðun og að í vinnuhópi sem endursemur frumvarpið verði fulltrúar fleiri ráðuneyta en landbúnaðar- og sjávarútvegsráðuneytis og má til nefna ferðamálaráðuneyti og utanríkisráðuneyti.

Virðingarfyllt
f.h. Samtaka ferðapjónustunnar

Erna Hauksdóttir, framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 137/530
komudagur 6.7.2009

Alþingi, sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd
Gautur Sturluson, nefndarritari
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 6. júlí 2009
Mál nr. 0905001

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um hvalveiðar 112. mál

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn Landssambands íslenskra útvegsmanna og Samtaka fiskvinnslustöðva um frumvarp til laga um hvali 112. mál.

Samtökin fagna því að veiðum á langreyði og hrefnum í atvinnuskyni sé haldið áfram. Íslendingum ber að gæta vel að rétti sínum til nýtingar hvalastofna við landið í samræmi við ákvæði Hafréttarsamnings Sameinuðu þjóðanna. Grundvallaratriði er að landsmönnum verði hvorki meinað að nýta auðlindir hafsins á sjálfbæran hátt, né að viðhalda jafnvægi milli tegunda. Sjálfbærar hvalveiðar í samræmi við tillögur Hafrannsóknastofnunarinnar eru ekki einungis mikilvægur tekjustofn heldur skipta þær einnig miklu máli varðandi möguleika okkar á að auka veiði á þorski, loðnu og öðrum nytjastofnum. Til lengri tíma litið er hér um að ræða tuga milljarða króna í útflutningstekjum á ári, til viðbótar þeirri verðmæta- og atvinnusköpun sem hvalveiðarnar færa okkur.

Samtökin gera athugasemd við undirbúning frumvarpsins, en ekkert samráð eða samvinna var höfð við hagsmunaaðila við þá vinnu. Það hefði verið til þess fallið að styrkja lagaumgjörðina og þá starfsemi sem lögin hafa áhrif á. Þetta er sérstaklega mikilvægt í ljósi þess þekking og reynsla manna innan stjórnkerfisins um hvalveiðar er takmörkuð, en nauðsynlegt hefði verið að kalla þá aðila til sem hafa reynslu af þessum störfum að þessari endurskoðunarvinnu.

Þetta lagafrumvarp ber með sér ýmis skilyrði, takmarkanir og forsendur sem koma beint og óbeint í veg fyrir að hvalveiðar verði stundaðar hér við land með eðlilegum hætti. Lög um stjórn fiskveiða nr. 116/2006 er almenna löggjöfin á þessu réttarsviði og eru lög nr. 26/1949, um hvalveiðar sérlæg. Lög um stjórn fiskveiða taka til nytjastofna á Íslandsmiðum, þ.m.t. sjávardýr sbr. 2. gr. laganna. Rétt væri að láta þau lög gilda með almennum hætti um hvalveiðar, enda starfsemi í kringum hvalveiðar um flest sambærileg og við fiskveiðar. Síðan ætti að setja sérákvæði eða reglugerðir til að ná utan þau atriði sem lúta sérstaklega að hvölum og hvalveiðum eðli málsins samkvæmt.

Athugasemdir um nokkur efnisatriði frumvarpsins

a)

Frumvarpið gerir ráð fyrir að veita leyfi til hvalveiða til eins árs í senn skv. 2. mgr. 8. gr. frumvarpsins. Jafnframt skulu öll leyfi gefin út skv. lögum nr. 26/1949 um hvalveiðar falla úr gildi skv. 17. gr. frumvarpsins.

Í dag starfa aðilar við hvalveiðar og vinnslu með gild leyfi á grundvelli gildandi laga nr. 26/1949 um hvalveiðar. Með því að fella öll leyfi úr gildi með einfaldri lagabreytingu er verið að vega að lögmætum væntingum aðila sem starfa í greininni. Hér er því mögulega um skaðabótaskylda aðgerð af hálfu ríkisvaldsins að ræða.

Meginreglan við stjórn fiskveiða er að úthluta aflahlutdeild til einstakra skipa. Frumvarpið gerir aftur á móti ráð fyrir að veitt skuli sérstök veiðileyfi til hvalveiða. Réttara væri að virða meginreglur laga um stjórn fiskveiða og úthluta aflahlutdeild og aflamarki. Hvalveiðar eru sérhæfð atvinnugrein og veiðar á stórhvölum kallar á umtalsverða fjárfestingu. Það er því miklægt að þeir sem veiðarnar stunda hafi traustan lagagrundvöll fyrir starfsemi sinni til lengri tíma en þessum aðilum hefur með óréttmætum hætti verið haldið frá því að stunda atvinnu sína um tveggja áratuga skeið.

b)

Ráðherra skal að fengnum tillögum Hafrannsóknastofnunarinnar í upphafi hvers árs ákveða hvernig haga skuli hvalveiðum á næsta fiskveiðiári skv. 1. mgr. 6. gr. frumvarpsins.

Hér verður að benda á að í gildi er reglugerð nr. 58/2009 sem kveður á um að leyfilegur heildarafl á langreyði og hrefnu á árunum 2009-2013 skuli nema þeim fjölda dýra sem kveðið er á um í veiðiráðgjöf Hafrannsóknarstofnunarinnar. Samkvæmt gildandi lögum um hvalveiðar nr. 26/1949 og gildandi leyfum skv. þeim lögum þá liggur fyrir að heimilt er að veiða þessar hvalategundir til næstu fimm ára.

Með því að lögbinda að tillögur Hafrannsóknarstofnunarinnar komi í janúar ár hvert er verið að koma í veg fyrir með óbeinum hætti að hægt sé stunda hvalveiðar. Hvalvertíð hefst að vori og stendur fram á haust. Með því að lögbinda kynningar og samráðsferlið með þessum hætti mun ekki liggja fyrir með staðfestum hætti hve marga hvali megi við upphaf vertíðar. Undirbúa þarf vertíðina með að minnsta kosti hálfis árs fyrirvara og því er í raun gert ógerlegt að stunda hvalveiðar verði þetta ákvæði óbreytt að lögum. Rétt væri að nota 3. gr. laga um stjórn fiskveiða hér, en þar hefur ráðherra almenna heimild til ákveða með reglugerð heildarafla á tilteknu tímabili eða vertíð.

c)

Ný sérstök skylda er lögð á ráðherra í 2. mgr. 6. gr. frumvarpsins um að veita þeim sem vilja að koma að athugasemdum við tillögur Hafrannsóknastofnunarinnar. Hér er öllum, bæði erlendum og innlendum aðilum, veittur möguleiki á því að koma að athugasemdum sínum á framfæri við ráðherra, áður en hann tekur ákvörðun um hvalveiðar.

Til þessa hefur ekki staðið á ólíkum aðilum, alveg óháð lagaheimildum, að hafa skoðanir á tillögum Hafrannsóknarstofnunarinnar og ráðherra sjávarútvegsmála um fiskveiðar og engin ástæða til að ætla að annað myndi eiga við um hvalveiðar. Ákvæði um að lögbinda opna umsagnarheimild er í ósamræmi við meginreglur laga um stjórn fiskveiða og ber að fella úr frumvarpinu. Fella ber því út 2. mgr. 6. gr. frumvarpsins.

d)

Í 4. mgr. 6. gr. frumvarpsins er eftirfarandi ákvæði:

„Telji ráðherra að hvalveiðar eða veiðar á tilteknum tegundum hvala geti haft neikvæð áhrif á heildarhagsmuni þjóðarinnar getur hann ákveðið að leyfa ekki eða stöðvað allar eða tiltekna veiðar án tillits til tillagna Hafrannsóknastofnunarinnar.“

Þetta ákvæði er nýtt og gengur gegn vilja löggjafans. Í gildi er þingsályktun Alþingis nr. 8/123, þar sem kemur skýrt fram að Alþingi ályktaði að hefja skuli hið fyrsta hvalveiðar hér við land og fól ríkisstjórninni að undirbúa hvalveiðarnar. Ráðherra sem starfar á vegum stjórnsýslunnar, getur ekki tekið að sér hlutverk Alþingis og ákveðið að stöðva hvalveiðar upp á sitt einsdæmi.

Fyrir utan að ákvæðið felur í sér vafasamt framsal lagasetningarvalds, þá verður að gera alvarlegar athugasemdir við efnisatriði ákvæðisins. Ráðherra er í raun í alvald sett hvort honum þyki hvalveiðar hafa neikvæð áhrif á heildarhagsmuni þjóðarinnar. Slíkt skilyrðislaust framsal, án nokkurra takmarkana er ólöglegt. Fella ber því út 4. mgr. 6. gr. frumvarpsins.

e)

Í 2. mgr. 7. gr. frumvarpsins er gerð ófrávíkjanleg krafa um að í áhöfn á hverju veiðiskipi sé að minnsta kosti einn aðili sem reynslu hefur af veiðum á þeirri hvalategund sem veiðar eru stundaðar á.

Krafan felur í sér mismunun sem byggir á ómálefnalegum forsendum. Markmið 7. gr. frumvarpsins er að reyna að tryggja að veiðar fari sem best fram. Því markmiði er hægt að ná með margvíslegum hætti, en ekki að einskorða sig við að finna eldri sjómenn sem voru á hvalveiðum fyrir mörgum árum síðan. Ákvæðið veitir þessum fáu skipverjum forgang til starfa við hvalveiðar, alveg óháð annarri hæfni, reynslu og menntun sem að sjómenn öðlast við störf sín við aðrar veiðar eða önnu skyld störf. Fella ber því út lokamálslið 2. mgr. 7. gr. frumvarpsins.

Við leggjum til að frumvarpið verði endurskoðað í samræmi við ofangreint.

f.h. Landssambands íslenskra
útvegsmanna

Friðrik J. Arngrímsson

f.h. Samtaka fiskvinnslustöðva

Guðbergur Rúnarsson

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

1. júlí 2009

Umsögn um frumvarp til laga um hvali

Vísað er til bréfs Alþingis dagsett 26. júní 2009 þar sem óskað er umsagnar Samtaka heilbrigðiseftirlitssvæða á Íslandi um frumvarp til laga um hvali 112. mál heildarlög.

Almennt álit:

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að Matvælastofnun annist „eftirlit með því að vinnsla á hval og hámarksnýting hans sé í samræmi við reglugerð þar um.“

Meginathugasemd Samtaka heilbrigðiseftirlitssvæða á Íslandi snýr að þessari setningu frumvarpsins.

Miðað við fyrirkomulag opinbers eftirlits og skiptingu verkefna milli ríkis og sveitarfélaga ætti eftirlit með hvalskurðinum að vera á hendi sveitarfélagana. Bent er á að hvalir eru spendýr og þó þeir teljast til nytjastofna sjávar eru þeir hvorki fiskar né fiskafurðir. Matvælastofnun hefur eftirlit með fisk- og fiskafurðum en heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga með öðru kjöti. Þó svo að Matvælastofnun hafi einnig eftirlit með sláturhúsum og sláturdýrum er á það bent að slátrun fer ekki fram á hvalsstöðinni heldur er um að ræða kjötskurð og kjötvinnslu. Þar sem um kjötskurð á spendýrum er að ræða á eftirlitið heima hjá sveitarfélögunum miðað við þann laga- og reglugerðarramma sem opinbert eftirlit starfar í.

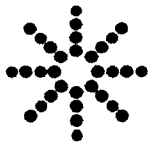
Rétt er að benda á að heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga hefur hvort heldur sem er bæði mengunar- og umhverfiseftirlit með hvalstöðinni í Hvalfirði auk kjötvinnslu vegna hvalkjöts á Akranesi. Með því að heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga annist einnig eftirlit með vinnslu á hval og nýtingu hans er ennfremur verið að einfalda eftirlit og draga úr skörun. Er slíkt í samræmi við stefnu stjórnvalda um „Einfaldara Ísland“.

Greinilegt er með greinargerð með frumvarpinu að Fiskistofa eigi að hafa eftirlit með hvalveiðunum sjálfum. Hins vegar vantar skýrara lagaákvæði um það í frumvarpinu sjálfu. Ekki er gerð athugasemd við það enda snýr athugasemd SHÍ að eftirliti í landi, þ.e. kjötvinnslunni.

Umsagnir um einstakar greinar

Gerð er athugasemd við 3. grein frumvarpsins um fyrirkomulag eftirlits í landi sbr. ofanefnt.

Grein 8 fjallar um útgáfu leyfa sem er í höndum Fiskistofu og þar greint frá kröfum sem gerðar eru til hvalveiðiskipa. Nauðsynlegt er að útvega Fiskistofu í lögunum nægileg tæki í lögunum til að geta fylgt umsókn eftir með eftirliti. Á greinargerð að dæma máætlað að þessi tæki séu í öðrum lögum og er þá nauðsynlegt að vísa til þeirra.

SHÍ

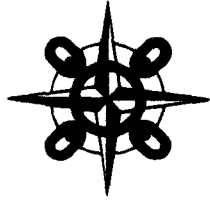
Samtök heilbrigðiseftirlitssvæða á Íslandi

Í 11. grein er fjallað um gjald vegna hvalveiða og hvalveiðigjald. Eðlilegra er að fjallað sé um gjaldtöku í sérstakri reglugerð. Þá er unnt að breyta reglugerð með minni fyrirhöfn en að breyta lögum er taka þarf inn nýjar forsendur vegna gjaldtökkunnar.

Í 12. grein kemur fram að Fiskistofa geti svipt skip leyfi til hvalveiða en hvergi í lögum kemur beinum orðum fram að hún fari með eftirlit með hvalveiðum. Ef það kemur fram í öðrum lögum væri rétt að vísa til þeirra. Greinilegt er í greinargerð um þessa grein að Fiskistofu er falið að hafa eftirlitið.

Virðingarfyllst

Þorsteinn Narfason,
ritari SHÍ

SJÓMANNASAMBAND ÍSLANDS

Sætúni 1 · 105 Reykjavík · Sími 561 0769 · Símbref 561 0774

Alþingi
Erindi nr. P 137/528
komudagur 6.7.2009

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík 6. júlí 2009.

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um hvali, 112. mál.

Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn frá Sjómannasambandi Íslands um frumvarp til laga um hvali. Er gert ráð fyrir að ný heildarlög verði sett í stað eldri laga um hvalveiðar sem eru frá árinu 1949.

Í sjálfu sér er ekki óeðlilegt að heildarlöggjöf um hvalveiðar sé endurskoðuð með hliðsjón af þjóðfélagsbreytingum og þróun í stjórnsýslurétti. Spurningin er hins vegar um þann tímapunkt sem valinn er til að gera breytingarnar og þann tímaramma sem ætlaður er til verksins. Þær tilfinningar skjóta óneitanlega upp kollinum að tillaga að nýrri löggjöf sé fyrst og fremst sett fram með það markmið í huga að stöðva hvalveiðar.

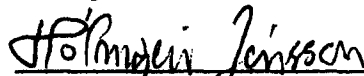
Varðandi efni frumvarpsins gerir Sjómannasamband Íslands athugasemd við heiti frumvarpsins. Eðlilegra væri að frumvarpið bæri yfirskriftina „Frumvarp til laga um hvalveiðar“, en frumvarpinu er ætlað að setja ramma um veiðarnar til að tryggja m.a. ábyrga og sjálfbæra nýtingu hvalastofna. Ekki er umdeilt að allar auðlindir, þar með talið hvalastofna, beri að nýta á hagkvæman, ábyrgan og sjálfbæran hátt. Sjómannasamband Íslands ítrekar þá skoðun innan sambandsins að hvalastofna beri að nýta eins og aðrar auðlindir þjóðarinnar.

Í 4. mgr. 6. greinar er ráðherra gefið allt of mikið vald að mati Sjómannasambands Íslands til að stöðva hvalveiðar án tillits til tillagna Hafrannsóknastofnunarinnar. Sjómannasamband Íslands gerir þá kröfu að ráðherra geti ekki stöðvað veiðarnar skv. 6. grein nema óumdeildar staðreyndir liggi fyrir um að veiðarnar skaði heildarhagsmunum þjóðarinnar.

Sjómannasamband Íslands gerir athugasemd við það ákvæði 8. greinar frumvarpsins að leyfi til hvalveiða séu aðeins gefin út til eins árs í senn. Eðli máls samkvæmt þarf sá sem ætlar að stunda hvalveiðar að leggja í mikla fjárfestingu og skipuleggja veiðarnar langt fram í tímann. Hætt er við að ekki verði mikill áhugi á að starfrækja veiðiskip og vinnslustöðvar ef vafi leikur á því frá einu ári til annars hvort viðkomandi fær leyfi til veiðanna á næsta ári. Sérstaklega á þetta við um stórhvalaveiðar. Sjómannasamband Íslands leggur því áhersu á að leyfi til veiðanna verði gefin út til lengri tíma en eins árs í senn.

Samkvæmt 17. grein frumvarpsins falla öll leyfi úr gildi sem gefin eru út samkvæmt eldri lögum. Sjómannasamband Íslands leggur til að ákvæði verði bætt við greinina um að leyfi sem gefin eru út á grundvelli eldri laga verði jafnframt endurnýjuð á grundvelli nýrra laga.

f.h. Sjómannasambands Íslands,

Hólmgeir Jónsson

Bréf

Alþingi - Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

Reykjavík, 06. júlí 2009
UST20090600145

Efni: Umsögn - Frumvarp til laga um hvali, 137. löggjafarþing, 112 mál.

Með bréfi, dags. 26. júní 2009, sendi sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd Alþingis Umhverfisstofnun til umsagnar frumvarp til laga um hvali, 112. mál.

Í 1. gr. frumvarpsins segir að markmið laganna sé að stuðla að verndun hvala samhliða hagkvæmri og sjálfbærri nýtingu hvalastofna. Ekki eru þó í frumvarpinu efnisákvæði um vernd hvala svo sem um verndarstöðu né skilgreining á verndun. Til samanburðar má nefna að í lögum um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, nr. 64/1994 er tekið fram að villt dýr, þar með talin þau sem koma reglulega eða kunna að berast til landsins, séu friðuð nema annað sé tekið fram í lögnum sbr. 6. gr. laganna. Þar með er kveðið á um verndarstöðu viðkomandi tegunda. Friðun er ennfremur skilgreind og er samkvæmt lögnum bann við veiðum og öðrum aðgerðum sem geta aukið vanhöld eða dregið úr viðkomu dýra af tiltekinni tegund. Þegar rætt er um friðun tekur hún einnig til eggja og hreiðra þeirra fugla sem njóta algerrar eða tímabundinnar friðunar sbr. 1. gr. laganna. Samkvæmt 2. mgr. 2. gr. laga um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, nr. 64/1994, taka ákvæði þeirra laga hvorki til hvala né sela þar sem um þær tegundir gilda sérstök lög. Ekki er í frumvarpinu gert ráð fyrir að breyting verði á þessu. Umhverfisstofnun gerir ekki athugasemdir við að fjallað verði áfram um hvali í sérstökum lögum en telur rétt að markmið um verndun verði nánar útfærð.

Í 3. gr. mætti bæta við að meðferð úrgangs frá vinnslu hvalkjöts far lögum og reglum um meðhöndlun úrgangs.

Ekki eru í frumvarpinu skilgreiningar á lykilhugtökum s.s. „veiðar“ og „föngun“ sbr. 4. gr. Að mati stofnunarinnar þyrfti að bæta úr þessu þar sem reikna má að á þessi hugtök reyni. Stofnunin telur ekki nægilegt að fram komi skilgreiningar á lykilhugtökum í athugasemdum.

Í 1. mgr. 4. gr. frumvarpsins segir að allar veiðar á hval séu bannaðar án sérstaks leyfis Fiskistofu. Veiðar á smáhvölum skulu þó aðeins háðar leyfi Fiskistofu að þær séu stundaðar í atvinnuskyni. Með því að tekið er fram að veiðar á smáhvölum skuli ekki háðar leyfi nema þær séu stundaðar í atvinnustigi virðist dregið úr vernd þar sem í 1. gr. gildandi laga um hvalveiðar, nr. 26/1949, segir að rétt til að stunda hvalveiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands, hafi þeir einir, er fengið hafa til þess leyfi sjávarútvegsráðuneytisins. Í athugasemdum með 4. gr. segir hins vegar að veiðar á smáhvölum hafi ekki verið háðar sérstökum leyfum. Þarna er nokkur óskýrleiki sem bæta þyrfti úr.

Í 2. mgr. 7. gr. segir að ráðherra setji ítarlegar reglur um veiðiútbúnað og veiðiaðferðir við veiðar á einstökum hvalategundum og skuli þær reglur aldrei ganga skemur en reglur sem settar hafa verið í alþjóðlegum samþykktum um það efni, enda sé Ísland aðili að þeim. Umhverfisstofnun telur rétt að útfærðar verði reglur um veiðiútbúnað og veiðiaðferðir inn í frumvarpstextann. Til samanburðar má geta þess að í 9. gr. laga um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, nr. 64/1994 eru ítarlegar reglur um veiðitæki og annan

útbúnað við veiðar.

Í lokamálslið 7. gr. frumvarpsins segir að þá skuli ávallt vera í áhöfn á hverju veiðiskipi a.m.k. einn aðili sem reynslu hefur af veiðum á þeirri hvalategund sem veiðar eru stundaðar á. Umhverfisstofnun telur að útfæra þurfi nánar kröfur um reynslu áhafnar meðlima.

Í 8. gr. segir í auglýsingu Fiskistofu skuli koma fram að upplýsingar m.a. um þátttöku í viðurkenndu námskeiði í meðferð skutulbyssa og sprengiskutla og í aflífunaraðferðum við hvalveiðar. Að mati Umhverfisstofnunar þyrfti að kveða nánar á um hvaða kröfur eru gerðar til slíks námskeiðs, hverjum bæri að halda slíkt námskeið og gjaldtökuheimild ef gert er ráð fyrir að námskeiðið verði á vegum opinberrar stofnunar.

Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt lögum um dýravernd, nr. 15/1994, taka þau lög til allra dýra, en þó einkum til þeirra sem eru í vörslu eða umsjón manna sbr. 1. gr. laganna. Hvalir eru þannig ekki undanskildir lögum um dýravernd. Í 14. gr. laganna segir m.a. að dýr skuli aflífuð með skjótum og sársaukalausum hætti og eftir því sem unnt er án þess að önnur dýr verði þess vör. Dæmi eru einnig um að hvalir lendi í nót fiskiskipa. Kveða þyrfti á um með hvaða aðferðum heimilt er að bregðast við því. Þar sem áhersla er lögð á dýr í umsjá manna í lögum um dýravernd sbr. 1. gr. þeirra laga en síður á villt dýr hefði verið ástæða til að kveða sérstaklega á um dýravernd eða dýravelferð hvalategunda í frumvarpi til laga um hvali.

Virðingarfyllt

Sigrún Ágústsdóttir